

論語

KONFŪCIJS
APKOPOTAS
RŪNAS

論語

張

撰

五
論

KONFŪCIJS

APKOPOTAS

R U N A S

No senkīniešu valodas tulkojusi
Jelena Staburova

UDK 821.14'02-3

Ko 478

Pateicamies par atbalstu

Valsts Kultūrkapitāla fondam

Valentīnam Jeremejevam

Par Konfūciju un grāmatu "Apkopotas runas"

Viens no pasaules izcilākajiem domātājiem - Konfūcijs - piedzima 551. g. p.m.ē. Lu valstī, kas izveidojās Džou nama paspārnē. Viņa miršanas gads - 479. p.m.ē.

"Apkopotas runas" ir vienīgais Konfūcija mācības avots, kurā ir paša domātāja izteicieni. Grāmatā bez īpašas secības savākti šī fragmenti no Konfūcija sarunām ar mācekļiem, bieži vien savstarpēji nesaistītas epizodes no viņa un mācekļu dzīves, pat vēsturisko notikumu atstāstījumi. Kad grāmata sākusi veidoties, precīzi pateikt nevar; uzskata, ka šīs visai fragmentārās atmiņas pierakstītas pēc domātāja nāves.

Rietumu Hanu dinastijas laikā (206. g. p.m.ē.-8. g. m.ē.) bija zināmas trīs līdzīga satura grāmatas: tālaika zīmēm rakstītās "Dzji valsts apkopojums" (*Dzjiluņ*) un "Lu valsts apkopojums" (*Luluņ*) kā arī Konfūcija laika zīmēm rakstītais "Senais apkopojums" (*Guluņ*)

Šī perioda beigās augstmanis Džans Jujs *Luluņ* apvienoja ar *Dzjiluņ* un izveidoja jaunu grāmatas versiju, sauktu par "Augstmaņa Džana apkopojumu" (*Džanhouluņ*).

Austrumu Hanu dinastijas (25-220) beigās seno grāmatu pētnieks Dzens Sjuangs (127-200) šo grāmatu nēma par pamatu, lai radītu jaunu redakciju atbilstoši *Guluņ* un *Dzjiluņ* tekstiem. Viņš sakārtoja tekstu 20 nodaļas un apakšnodaļas, kas katrā ir savā veidā pabeigts stāsts, un deva tai nosaukumu "Apkopotas runas ar komentāriem" (*Luņjui džu*). Šo tekstu izmanto vēl šodien.

Saglabājoties teksta veidolam, tā saturs interpretēts atšķirīgi, kā rezultātā radās vairāki oficiāli atzīti komentāri. Spilgtākā personība starp komentāru autoriem bija Džu Sji (1130-1200) - oriģināls filozofs, kas radīja jaunu filozofijas doktrīnu. Uzskatīdams sevi par Konfūcija sekotāju, viņš interpretēja tā mantojumu saskaņā ar saviem priekšstatiem. Džu Sji arī sadalīja "Apkopoto runu" tekstu lielākās vienībās - desmit tīstokļos.

Hanu dinastijas laikā (206. g. p.m.ē.-220. g. m.ē.) "Apkopotas runas" bija iekļautas septiņu valstij nozīmīgāko grāmatu sarakstā, bet 1313. gadā, Juaņu (1280-1368) dinastijas imperatora Žeņdzuna laikā (1311-1320), tās kopā ar vēl trim grāmatām kļuva par obligātu mācību vielu visiem Ķīnā studējošajiem un līdz pat 1905. gadam bija iekļautas valsts eksāmenu programmā.

Grāmatas popularitāte tautas vidū auga līdzās paša Konfūcija slavai, kas, savukārt, bija pakļauta valsts politikas līkločiem.

Dzīves laikā Konfūcijs bija vietējas nozīmes domātājs. Pēc viņa nāves vienīgā vieta, kur viņam tika uzcelts piemiņas templis, bija viņa dzimtais ciems. Represijas pret Konfūcija sekotājiem un ar viņu vārdu saistītajām grāmatām 3. gs. p.m.ē., kā likās, uz visiem laikiem pielikā punktu konfūcisma vēsturei. Tomēr, pateicoties Hanu dinastijas laika imperatora Vudi (140-87. g. p.m.ē.) politiskajai gribai, Konfūcija mācība tika atjaunota, sapludināta ar citām mācībām un, pielāgota lielās centralizētās valsts vajadzībām, guva jaunu dzīvi. Kopš 2. gs. p.m.ē. tā gandrīz nepārtraukti kalpojusi valsts ideoloģijas mērķiem.

19. gs. beigās-20. gs. sākumā, kad Ķīnas sabiedrība Rietumu ekspansijas rezultātā nonāca dziļā krīzē, daudzi ķīnieši tieši Konfūciju vainoja savas zemes pagrimumā. Radikālā prese viņu lamāja un izsmēja gandrīz kā laikabiedru.

20. gs. 30. gados, kad Ķīnas politiskajā apvārsnī skaidri iezīmējās divi pretēji spēki - Guominđana partija un Komunistiskā partija -, pirmā pacēla Konfūciju savā vairogā, kamēr otra viņā saskatīja atpalikušas sabiedrības simbolu. Šo kritisko attieksmi pret seno filozofu Ķīnas komunisti turpināja arī pēc jaunās valsts proklamēšanas 1949. gadā.

"Kultūras revolūcijas" laikā (1966-1976) Konfūcijs līdzās Ķīnas kultūrai tika uztverts kā ienaidnieks, kas traucē valsts virzību uz priekšu. 1973. gadā šī nostāja izpaudās groteskā formā, visā zemē sākoties politiskai kampaņai, kuras gaitā bija "jāatmasko" divi tālaika galvenie kaitnieki - nesenais aizsardzības ministrs Lins Biao un... Konfūcijs.

Iestājoties jauniem laikiem, mainījās arī attieksme pret domātāju. Kurss uz reformām un atvērtību ārējai pasaulei lika no jauna skatpunkta palūkoties uz Konfūcija mācību, kas tagad tiek uztverta kā Ķīnas tautas gudrības un vienotības avots. "Apkopotas runas" atkal ir "pieprasītas": izdevniecības tās izdod milzīgos metienos, tekstu skaidro televīzijas raidījumos.

Gik daudz šajā caur neskaitāmām rokām izgājušajā grāmatā saglabājies no paša Konfūcija? Kaut arī atbilde uz šo jautājumu nav viennozīmīga, grāmatai nenoliedzami piemīt autentiskuma pievilcība. Arhaiski valodas elementi, nekur citur neminēti sīki fakti no domātāja un viņa skolnieku dzīves, izvērstas, logiski izklāstītas doktrīnas trūkums norāda, ka šī grāmata varētu būt tapusi "uz karstām pēdām".

"Apkopotas runas" ir ļoti savdabīgs filozofiskās domas un literatūras avots. Tā ūsajās, aprautajās frāzēs un nostātos kā momentfotogrāfijās fiksētas Konfūcija rakstura īpašības, personiskās problēmas, mācekļu un valdnieku vārdi, kā arī, protams, Konfūcija domas. Iztrūkstošo loģisko pasāžu vietā varam just (vai nojaust) "dzīves vibrācijas", kas pierakstītas it kā stilistiski neveikli - ar atkārtojumiem un izsaukuma vārdiem. "Apkopotas runas" vēl joprojām mūs fascinē ar paša filozofa pretrunīgo, dzīvo domu.

LUNJU nosaukuma tulkošana rada zināmas problēmas. Pastāvvismaz divas atšķirīgas tradīcijas - angļu un krievu. Anglisko tradīciju iedibināja Džeimsa Lega (*James Legge, 1815-1897*) tulkojums 19. gs. otrajā pusē. Legs deva grāmatai nosaukumu *The Analects*. Savukārt saskaņā ar krievu tulkošanas tradīciju, kas arī saknējas 19. gs., grāmatas nosaukums ir *Беседы и суждения*. Šīs atšķirīgās pieejas saistītas ar nosaukuma pirmā vārda "*lun*" atšķirīgu izpratni. Pašu vārdu, kā tas atspoguļots klasiskajās vārdnīcās, var traktēt divējādi - gan kā "apkopojumu", "izlasī", "komplilāciju" (angļu tradīcijas garā), gan kā "sarunas", "pārrunas" un tml. (respektējot krievu zinātnieku pieeju).

Mūsdienās nesagatavotam ķīniešu valodas lasītājam grāmatas nosaukums nebūt nav skaidrs. Te palīdz vārdkopas "*lunjui*" tradicionālais, klasiskais interpretējums, saskaņā ar kuru vārds "*lun*" jāsaprot kā darbības vārds "apkopot", "izlasīt", "komplilēt" - līdzīgi kā Lega piedāvātais latīņu valodas lietvārds "*analects*". Taču "angļu skolas" iedibinātājs atstājis netulkotu nosaukuma otro vārdu - "*jui*" (teicieni, runas, sarunas), kas uzsvērts kā galvenais vārds krievu tulkojumos.

Nemot vērā klasisko ķīniešu skaidrojumu, kā arī angļu un krievu "skolas" tulkojumu priekšrocības un trūkumus, mēs piedāvājam latviešu valodā *Lunjui* tulcot ar vārdkopu "Apkopotas runas".

Latviešu lasītājam nu ir iespēja iepazīties ar gandrīz pilnu *Lunjui* tekstu - izlaisti tikai nedaudzi nostāsti, kas satur atkārtojumu vai, kā līcies tulcotājai, pārslogoti ar laikmeta reālijām.

Neskatoties uz to, ka grāmata ir kodificēta, dažādos izdevumos mēdz būt nenozīmīgas atšķirības. Latviešu izdevumam par pamattekstu izvelēta 1996. gadā Tainaņas pilsētā izdotā grāmata *Sišu sjīndzje* ("Getras grāmatas ar jaunajiem skaidrojumiem") mūsdienu zinātnieka Vana Tiaņheņa redakcijā. Papildus izmantots 1992. gadā Dzjinaņas pilsētā publicētais *Lunjui* izdevums ķīniešu un angļu valodā ar zinātnieka Bao Šisjana komentāriem.

Dr. hist. hab. Jeļena Staburova
Rīgas Stradiņa universitātes Konfūcija centra vadītāja, profesore

論語卷之一

Pirmais tīstoklis

學而篇第一

1. nodaļa. "Mācīties un..."

子曰學而時習之不亦說乎有朋自遠方來不亦樂乎人不知而不慍不亦君子乎

Skolotājs teica: "Mācīties un laiku pa laikam atkārtot - vai nav bauda? Draugs atnācis no tālām zemēm - vai nav prieks? Cilvēkiem nepazīstams, tak nesaīgst - vai nav *cildenais**?"

有子曰其為人也孝弟而好犯上者鮮矣不好犯上而好作亂者未之有也君子務本本立而道生孝弟也者其為仁之本與

Joudzi teica: "Tādi, kas ciena vecākus un vecākos brāļus, bet mīl noziegumus, ir retums. Tādu, kas nemīl noziegumu, bet mīl nekārtību, vispār nav.

Cildenais rīkojas ar sakni. Kad sakne ietop, dao dzemdē. Tiem, kas ciena vecākus un vecākos brāļus, sakne ir *cilvēciskums!*"

* Ar kursīvu izceltie vārdi, kā arī personvārdi un nosaukumi paskaidroti teksta beigās.

子曰巧言令色鮮矣仁

Skolotājs teica: "Cilvēciskums reti ir skaistos vārdos un glītā skatā!"

曾子曰吾日三省吾身爲人謨而不忠乎與朋友交而不信乎傳不習乎

Dzendzi teica: "Katrū dienu izvērtēju sevi trīs lietās: vai esmu *uzticīgs*, kalpojot cilvēkiem, vai esmu *patiess* ar draugiem, vai esmu atkārtojis man nodotās zināšanas."

子曰道千乘之國敬事而信節用而愛人使民以时

Skolotājs teica: "Tūkstoš kara ratu [stipras] valsts pārvaldīšanas *dao*: ar cieņu izturēties pret darbu un būt *patiesam*, ierobežot vajadzības un mīlēt cilvēkus, nodarbināt tautu atbilstoši gadalaikam."

子曰弟子入則孝出則弟謹而信汎愛衆而親仁行有餘力則以學文

Skolotājs teica: "Mājās jauniešiem jāievēro *cienā* pret vecākiem, ārpusē - *cienā* pret vecākiem cilvēkiem, jābūt neatlaidīgiem un *patiesiem*, ar vērienu jāmīl tauta, bet cieši jātuvinās tiem, kam piemīt *cilvēciskums*. Ja, to izpildot, vēl paliek spēks,-jāmācas rakstība."

子夏曰賢賢易色事父母能竭其力事君能致其身與朋友交言而有信雖曰未學吾必謂之學矣

Dzisja teica: "Pieņemsim, ka ir kāds, kurš glīta skata vietā jūsmo par gudrību, līdz spēku izsīkumam spēj pūlēties vecāku labā un ir gatavs attdot dzīvību, pūloties valdnieka labā, ir *patiess* ar draugiem. Lai kāds saka: "Nemācīts!" - es noteikti tādu sauķu par mācītu!"

子曰君子不重則不威學則不固主忠信無友不如己者過則勿憚改

Skolotājs teica: "Ja cīldenais vīrs neizskatīsies cieņpilns, viņš negūs iespādu un viņa mācība nebūs noturīga.

Uzticību un patiesumu viņš uzskata par svarīgāko, nedraudzējas ar tādu, kas nav viņam līdzīgs, ja pieļāvis kļūdu, nebaidās to labot."

曾子曰慎終追遠民德歸厚矣

Dzendzi teica: "Tur, kur bijīga attieksme pret [vecāku] nāvi un kur atceras sen aizgājušos, tautas de plauks atkal."

子禽問子貢曰夫子至於是邦也必聞其政求之與仰與之與子貢曰夫子溫良恭儉讓以得之夫子之求之也其諸異乎人之求之與

Dzicījīns jautāja Dzigunam: "Nonācis kādā valstī, Skolotājs noteikti saņēma ziņas par tās pārvaldīšanu. Vai viņš pats tās meklēja? Vai tās viņam tika sniegtas dēļ cienas pret viņu?"

Dziguns teica: "Skolotājs tās guva, pateicoties savam maigumam, lab-sirdīgumam, godbijībai, pieticībai. Skolotājs tās meklēja savādāk nekā citi cilvēki - vai tad ne?"

子曰父在觀其志父沒觀其行三年無改於父之道可謂孝矣

Skolotājs teica: "Tēvs šaisaulē - seko viņa gribai! Kad tēva nav - seko viņa padarītajam. Ja trīs gadus tēva *dao* paliek nemainīts, to var saukt par cieņu pret vecākiem?

有子曰禮之用和為貴先王之道斯為美小大由之有所不行知和而和不以禮節之亦不可行也

Joudzi teica: "Rituāla pielietošanā visdārgākais ir saskaņa. Tajā ir agrāko valdnieku dao skaistums! Ja lielie un mazie vadās tikai pēc rituāla, tad neveicas. Ja zina saskaņu un rīkojas saskaņoti, bet neseko rituālam, arī tad nebūs veiksmes!"

有子曰信近於義言可復也恭近於禮遠恥辱也因不失其親亦可宗也

Joudzi teica: "Teikto var īsteno, ja tā patiesums pietuvināts pareizai idejai. Ja godbijības izrādīšana notiek saskaņā ar rituālu, var izvairīties no kauna un pazemojuma. Tādu, kas nezaudē radnieciskās saites, var likt par vadoni."

子曰君子食無求飽居無求安敏於事而慎於言就有道而正焉可謂好學也已

Skolotājs teica: "Ja cildēnais ēšanā netiecas pēc pārmēra, dzīvošanā - pēc bezrūpības, ir veikls darbos un piesardzīgs vārdos, tas nozīmē, ka viņam ir dao un viņš ir taisns! Var teikt, ka viņš mīl mācīties! Un viss!"

子貢曰貧而無諂富而無驕何如子曰可也未若貧而樂富而好禮者也子貢曰詩云如切如磋如琢如磨其斯之謂與子曰賜也始可與言詩已矣告諸往而知來者

Dzīguns teica: "Nabags, bet ne pazemīgs; bagāts, taču ne augstprātīgs, - kā tas ir?"

Skolotājs teica: "Tā mēdz būt! Taču nesalīdzināmi labāks ir nabags - un jautrs, vai bagātnieks - un mīl rituālu"

Dzīgums teica: ""Dzeju kanonā" sacīts: "[Jašma] it kā tēsta un šķautņota, it kā slīpēta un spodrināta." Vai tas būtu teikts arī par cilvēku?"

Skolotājs teica: "Cil īekams kaut ko ar tevi apspriest, var vienkārši noskaitīt dzejoli! Tev pasaka, ar ko sākas, un tu jau zini turpinājumu!"

子曰不患人之不己知患不知人也

Skolotājs teica: "Nebažījies, ka cilvēki tevi nepazīst, bažījies, ka tu nepazīsti cilvēkus!"

爲政篇第二

2. nodaļa. "Valdi"

子曰為政以德譬如北辰居其所而眾星共之

Skolotājs teica: "Valdi saskaņā ar *de*. Lūk, ziemeļzvaigzne, - tā stāv savā vietā, un ap to pulcējas zvaigžņu pūji."

子曰詩三百一言以蔽之曰思無邪

Skolotājs teica: ""Šīdzjin" trīssimt dzejoļus var ietvert vienā teikumā; tas skan: "Domai sveša netiklība!"."

子曰道之以政齊之以刑民免而無恥道之以德齊之以禮有恥且格

Skolotājs teica: "Ved ar politiku un līdzina ar sodiem - tauta vairās [no noziegumiem], bet tomēr - nekaunīga.

Ved ar *de*, līdzina ar *rituālu* - tauta kautrīga un ievēro rāmjuš."

子曰吾十有五而志於學三十而立四十而不惑五十而知天命六十而耳順七十而從心所欲不踰矩

Skolotājs teica: "Kad man bija desmit un vēl pieci gadi, es pievērsos mācībām, trīsdesmit gados es ietopu, četrdesmit gados pārstāju jauties maldiem, piecdesmit gados izzināju debesu pavēli, sešdesmit gadu vecumā ausis pielāgojās [būtiskā uztveršanai], septiņdesmit gados es no savas sirds saņēmu, ko vēlējos, un nepārkāpu mēru."

孟懿子問孝子曰無違樊遲御子告之曰孟問孝於我我對曰無違樊遲曰何謂也子曰生事之以禮死葬之以禮蔡之以禮

Mens Jidzi jautāja par cieņu pret vecākiem.

Skolotājs teica: "Neizvairīties."

[Skolnieks] Fans Či vadīja ratus, un Skolotājs uzrunāja viņu un teica: "Mensuņs jautāja man par cieņu pret vecākiem. Es viņam teicu: 'Neizvairīties.'"

Fans Či teica: "Kāpēc tā sakāt?"

Skolotājs teica: "Dzīvi - rīkojies saskaņā ar rituālu, nomirst - apglabā viņus saskaņā ar rituālu, piemini viņus saskaņā ar rituālu.'

孟武伯問孝子曰父母唯其疾之憂

Mens Vubo jautāja par cieņu pret vecākiem.

Skolotājs teica: "Vecāki bēdājos tikoi-tod, kod viņš [bērns] slimis!"

子游問孝子曰今之孝者是謂能養至於犬馬皆能有養不敬可以別乎

Dzijou jautāja par cieņu pret vecākiem.

Skolotājs teica: "Tagad par cieņu pret vecākiem sauc uztura gādāšanu. Bet suņiem un zirgiem - arī tiem jāgādā uzturs. Ja nav cieņas, - kāda tad atšķirība?"

子夏問孝子曰色難有事弟子服其勞有酒食先生饌曾是以為孝乎

Dzisja jautāja par *cienu pret vecākiem*.

Skolotājs teica: "Visgrūtākais - [ievērot atbilstošu] ārējo izskatu.

Ja ir darbs, dēliem un jaunākajiem brāļiem nav grūti viņiem pakalpot strādājot; ja ir dzēriens un ēdiens, - pabarot agrāk dzimušos. Bet vai to uzskatīt par *cienu pret vecākiem!*"

子曰視其所以觀其所由察其所安人焉叟哉人焉叟哉

Skolotājs teica: "Paraugies, ko viņš dara, ieskaties - kāpēc, izpēti, kas viņu apmierina. Kā cilvēkam paslēpties! Kā cilvēkam paslēpties!"

子曰溫故而知新可以為師矣

Skolotājs teica: "[Tāds, kurš] atkārto veco un uzzina jauno, var būt Skolotājs."

子曰君子不器

Skolotājs teica: "Cildenais nav [parasts] trauks."

子貢問君子子曰先行其言而後從之

Dzīgums jautāja par *cildeno*.

Skolotājs teica: "Sākumā dara, pēc tam seko vārdi."

子曰君子周而不比小人比而不周

Skolotājs teica: "Cildenais ir pilnīgs un nepielīdzināms, možais cilvēks ir pielīdzināms un nepilnīgs."

子曰學而不思則罔思而不學則殆

Skolotājs teica: "Mācīties un nedomāt - tās ir lamatas. Domāt un nemācīties-tas ir bīstami."

子曰攻乎異端斯害也已

Skolotājs teica: "Apgūt citus virzienus [skolas] - kaitīgi!"

子曰由誨女知之乎知之為知之不知為不知是知也

Skolotājs teica: "Jou, pastāstīt tev par zināšanām? Zināšanas ir zināšanu atzīt pārzināšanu un nezināšanu - par nezināšanu."

子張學干祿子曰多聞闕疑慎言其餘則寡尤多見闕殆慎行其餘則寡悔言寡尤行寡悔祿在其中矣

Dzidžans gribēja iemācīties, kā tikt pie dienesta pakāpēm un algām.

Skolotājs teica: "Daudz klausies un laid garām šaubīgo, - bet citādi - esi piesardzīgs vārdos. Daudz skaties un laid garām nejēdzības, - bet citādi - esi piesardzīgs darbos. Ja vārdos maz klūdu un darbos maz pārkāpumu, tad atalgojums klāt."

哀公問曰何為則民服孔子對曰舉直錯諸枉則民服舉枉錯諸直則民不服

Aiguns pajautāja: "Ko darīt, lai tauta kalpotu?"

Skolotājs atbildēja: "Iecel taisnos un padzen līkos, tad tauta kalpos. Ja iecels līkos un padzīs taisnos, tauta nekalpos."

季康子問使民敬忠以勸如之何子曰臨之以莊則敬孝慈則忠舉善而教不能則勸

Dzji Kandzi jautāja: "Kā pievērst tautu cieņai un *uzticīgumam*?"

Skolotājs teica: "Rādi tai stingrību - cienīs. Turies pie vecāku cienīšanas un tēvišķas mīlestības - būs *uzticīga*. Icel *labos* un iemāci neprasīgas - gan pievērsīsi."

或謂孔子曰子奚不為政子曰書云孝乎惟孝友於兄弟施於有政是亦為政奚其為為政

Kāds pajautāja Konfūcijam: "Skolotāj, kāpēc neieņemat amatu?"

Skolotājs teica: "Ko saka "Dokumentu kanons" par *cieņu pret vecākiem*? "Pietiek ar to, ka [izrādi] *cieņu pret vecākiem*, draudzību pret brāļiem un attiecini to uz pārvaldāmajiem [mājniekiem]. Tā arī ir pārvaldīšana. Kāpēc cilvēkam visādā ziņā jābūt nodarbinātam [valsts] pārvaldē?"

子曰人而無信不知其可也大車無輓小車無軌其何以行之哉

Skolotājs teica: "Nezinu, kā cilvēks var būt **nepatiess!** Kā lielie [vēršu] vai mazie [zirgu] rati var braukt bez skavas un āķa!"

子張問十世可知也子曰殷因於夏禮所損益可知也周因於殷禮所損益可知也其或繼周者雖百世可知也

Dzidžans jautāja: "Vai var zināt desmit paaudzes uz priekšu?"

Skolotājs teica: "Tā kā Jīnu impērija vadījās pēc Sja impērijas *rituāliem*, varam zināt, kas tur pielikts klāt un kas atņemts nost. Tā kā Džou impērija vadījās pēc Jīnu impērijas *rituāliem*, varam zināt, kas tur pielikts klāt un kas atņemts nost. Par tiem, kas nomainīs Džou impēriju, arī var zināt - kaut simts paaudzes uz priekšu!"

子曰非其鬼而祭之諂也見義不爲無勇也

Skolotājs teica:

"Pielūgt svešu senču garus ir lišķība! Saskatīt ideālu un nerīkoties ir glēvums!"

論語卷之二

Otrais tīstoklis

八佾篇第三

3. nodaļa. "Astoņas rindas"

孔子謂季氏八佾舞於庭也是可忍也孰不可忍也

Konfūcijs teica par Dzjiši: "Viņa sētā dejotāji dejo astoņās rindās. Ja to var atļauties, ko tad nevar atļauties?"

三家者以雍徹子曰相維辟公天子穆穆奚取於三家之堂

Triju namu senču templī, novācot upurēšanas traukus, cilvēki atskanoja [valdniekiem domātu] himnu "Miers".

Skolotājs teica: "[Himna sākas ar vārdiem:] "Dižciltīgie palīdz rīkot-debesu dēļi ir dzīļi un mierīgs." Vai tam ir sakars ar *Triju namu* templi?"

子曰人而不仁如禮何人而不仁如樂何

Skolotājs teica: "Ja cilvēkam nav cilvēciskuma, kam vairs rituāls! Ja cilvēkam nav cilvēciskuma, kam vairs mūzika!"

林放問禮之本子曰大哉問禮與其奢也寧儉喪與其易也寧戚

Lins Fans jautāja: "Kas ir rituāla sakne?"

Skolotājs teica: "Lielisks jautājums! Ar rituālu taupīgums gūst virsroku pār izšķērdību; ar bēru rituālu skumjas gūst virsroku pār kārtības nodrošināšanu."

子曰夷狄之有君不如諸夏之亡也

Skolotājs teica: "Ji un di [tautām] ir valdnieki, [taču tie] nav kā Ķīnas valdnieki. Viņējie - it kā to nebūtu."

季氏旅於泰山子謂冉有曰女弗能救歟對曰不能子曰嗚呼曾謂泰山不如林放乎

Dzji kungs iecerēja noturēt upurēšanas ceremoniju Taišānas kalnā [kas viņam nepienācās pēc ranga, jo bija vietvalža prerogatīva].

Skolotājs jautāja Zaņam Jou: "Vai tu nevari viņu apturēt?"

Atbildēja: "Nevaru."

Skolotājs teica: "Nu gan! Kādreiz jau vaicāju, vai tad Taišānas kalnu [iespējams apmuļkot] gluži kā [manu skolnieku] Linu Fanu?"

子曰君子無所爭必也射乎揖讓而升下而飲其爭也
君子

Skolotājs teica:

"Cīldenais neiesaistās cīņā, ja nu vienīgi šaušanā ar loku. Kāpjot paaugstinājumā, sasveicinās, nokāpjot lejā, iemalko vīnu - tādā cīņā cīldenais saglabā sevi."

子夏問曰巧笑倩兮美目盼兮素以爲絢兮何謂也子曰繪事後素曰禮後乎子曰起予者商也始可以言詩已矣

Dzisja jautāja: "Ko nozīmē [dzejas] vārdi:

"Ak, jauki smaidošo lūpu kaktiņi,

Ak, skaistās acis, kur baltums un zilīte [iezīmēti atsevišķi],

Ak, audums, kas sagatavots krāsas likšanai?"?

Skolotājs teica: "Sagatavošana! Krāsošana sekō."

[Dzisja]: "Vai rituāls arī sekō [kaut kam nozīmīgākam]?"

Skolotājs teica: "Tu, San, uzdevi [interesantu jautājumu]. Sākumā varam parunāt par "Dzeju kanonu"."

或問禘之說子曰不知也知其說者之於天下也其如示諸斯乎指其掌

Kāds jautāja par *di* [upurēšanas ceremonijas] būtību.

Skolotājs teica: "Nezinu! [Taču] tam, kurš zina tās būtību, [viss] zem debess ir tikpat [vieglis], kā parādīt šo."

Viņš parādīja savu plaukstu.

祭如在祭神如神在子曰吾不與祭如不祭

Upurēt senčiem, it kā tie būtu īdzās. Upurēt gariem, it kā tie būtu īdzās.

Skolotājs teica: "Ja pats nepiedalos upurēšanā senčiem, tad it kā manis te vispār nebūtu."

子曰周監於二代郁郁乎文哉吾從周

Skolotājs teica:

"Kultūra Džou koši plaukst,

mācoties no *divām dinastijām*]

Es pats - no Džou!"

子入大廟每事問或曰孰謂鄆人之子知禮乎入大廟每事問子聞之曰是禮也

Ieejot Lielajā templī, Skolotājs par visu iztaujāja.

Kāds cilvēks teica: "Kas saka, ka dzouieša dēls zina *rituālu!* legājis Lielajā templī, viņš par visu iztaujā!"

To padzirdis, Skolotājs teica: "Tas ir *rituāls!*"

子曰射不主皮爲力不同科古之道也

Skolotājs teica: "Šaušanā ar loku trāpīt ādas mērķī nav galvenais. Jāvērtē pēc atšķirībām spēku samērā. Tāds ir senais *dao*"

子貢欲去告朔之餼羊子曰賜也爾愛其羊我愛其禮

Dzīguns gribēja atcelt aitas upurēšanas *rituālu*, ko mēdza izsludināt jaunmēnesī.

Skolotājs teica: "Ci, tu mīli savas aitas, bet es mīlu savu *rituālu*"

子曰事君盡禮人以為誚也

Skolotājs teica: "Ja kāds kalpo valdniekam pilnīgā saskaņā ar *ritualu*, cilvēki viņu uzskata par lišķigu."

定公問君使臣事君如之何孔子對曰君使臣以禮臣事君以忠

Dinguns jautāja: "Valdnieks nodarbina ierēdņus, ierēdņi kalpo valdniekam - kā tas notiek?"

Skolotājs atbildēja: "Valdnieks izrīko ierēdņus ar *rituālu*. Ierēdņi kalpo valdniekam ar *uzticību*"

子謂韶盡美矣又盡善也謂武盡美矣未盡善也

Skolotājs atsaucās par ūku: "Gauži skaista un gauži laba."

Jautāts: "Bet *vu* [mūzika-]?"

- "Gauži skaista, bet ne pilnībā laba [pietrūkst morāles]"

子曰居上不寬爲禮不敬臨喪不哀吾何以觀之哉

Skolotājs teica: "Dzīvo augšā, bet nav plašuma, pret **rituālu** izturas bez cieņas, piedaloties bērēs, nesēro. Kā lai es tādus uzlūkoju!"

里仁篇第四

4. nodaļa. "Ciemā, kur ir cilvēciskums"

子曰里仁為美擇不處仁焉得知

Skolotājs teica: "Skaisti ciemā, kur ir cilvēciskums. Izvēloties dzīvesvietu, kur nemīt cilvēciskums, - vai tad var iegūt zināšanas?"

子曰不仁者不可以久處約不可以長處樂仁者安仁知者利仁

Skolotājs teica: "Kam nav cilvēciska, nespēj ilgi ciest nabadzību, nespēj arī ilgstoši just prieku. Kam ir cilvēciskums, tajā redz mieru; kam ir zināšanas, cilvēciskumā redz izdevīgumu"

子曰惟仁者能好人能惡人

Skolotājs teica: "Tikai tas, kam piemīt cilvēciskums, prot mīlēt cilvēkus un prot nīst cilvēkus!"

子曰苟志於仁矣無惡也

Skolotājs teica: "Ja tiecas pēc cilvēciskuma, nav jaunuma."

子曰人之過也各於其黨觀過斯知仁矣

Skolotājs teica: "Cilvēka kļūdas nosaka viņa [piederība] grupai; ieskaties kļūdās, uzzini, vai viņam piemīt cilvēci skums!"

子曰朝聞道夕死可矣

Skolotājs teica: "No rīta saklausīt dāo, - tad vakarā var mirt!"

子曰士志於道而恥惡衣惡食者未足與議也

Skolotājs teica: "Ja kungs pievērsies dāo, bet kaunas sliktu drēbju un sliktā ēdienu, viņš nav gatavs sarunai."

子曰君子之於天下也無適也無莫也義之與比

Skolotājs teica: "Cildenais pasaulē [dzīvo] bez patikas un nepatikas, [visu] salīdzina ar ideju"

子曰君子懷德小人懷土君子懷形小人懷惠

Skolotājs teica: "Cildenajam rūp de, mazajam cilvēkam - zeme. Cildenajam rūp likumība, mazajam cilvēkam - labvēlība."

子曰放於利而行多怨

Skolotājs teica: "Kad rīkojas *izdeviguma* vārdā, ir daudz neapmierināto."

子曰能以禮讓爲國乎何有不能以禮讓爲國如禮何

Skolotājs teica: "Valstij jāprot kalpot ar *rituālu* - vai tas ir grūti? Ja neproti, kam tad *rituāls!*"

子曰不患無位患所以立不患莫己知求為可知

Skolotājs teica: "Nebažījies, ka nav vietas, bažījies, vai esi *ietapis*. Nebažījies, ka tevi nepazīst, centies, lai tevi iepazīst."

子曰參乎吾道一以貫之曾子曰唯子出門人問曰何謂也曾子曰夫子之道忠恕而已矣

Skolotājs teica: "Sen! Man *dao* ir viens, uz tā veru [visu pārējo]."

Dzendzi teica: "Aha."

Kad Skolotājs izgāja, mācekļi jautāja: "Ko [viņš] teica?"

Dzendzi teica: "Codātā tēva *dao* ir *uzticība* un *prātīgums*. Un viss."

子曰君子喻於義小人喻於利

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs saprot *ideju*, mazais cilvēks saprot *izdevigumu*"

子曰見賢思齊焉見不賢而內自省也

Skolotājs teica: "Redzot *visapdāvinātāko*, domā, kā [viņam] līdzināties. Re-dzot neapdāvinātu cilvēku, ieskaties sevī."

子曰事父母幾諫見志不從又敬不違勞而不怨

Skolotājs teica: "Kalpodams tēvam un mātei, maigi pamāci. Redzēdams, ka [viņi] neseko [taviem centieniem], nekādā ziņā nemazini cieņu, strādā un nekurni."

子曰父母在不遠遊遊必有方

Skolotājs teica: "Kad tēvs un māte ir te, tālu neceļo. Ja ceļo, tad noteikti lai [zināms tavs] virziens."

子曰三年無改於父之道可謂孝矣

Skolotājs teica: "Ja trīs gadus neievieš izmaiņas tēva *dao*, to var saukt par cieņu pret vecākiem"

子曰父母之年不可不知也一則以喜一則以懼

Skolotājs teica: "Never nezināt tēva un mātes vecumu. Pirmkārt, lai prie- cātos [par viņu ilggadību], otrkārt, lai bēdātos [par viņu novecošanu]."

子曰古者言之不出恥躬之不逮也

Skolotājs teica: "Agrāk cilvēki nejāva vāju runāšanai - kaunējās, ka darāmais neizrādīsies tik labs [kā sakāmais]."

子曰以約失之者鮮矣

Skolotājs teica: "Atturīgs cilvēks reti klūdās."

子曰君子欲訥於言而敏於行

Skolotājs teica: "Cildenais runājot gatavs stostīties, taču darbos ir veikls.

子曰德不孤必有鄰

Skolotājs teica: "De nav bārenis, [tam] noteikti ir kaimiņi!"

論語卷之三

Trešais tīstoklis

公冶長篇第五

5. nodaļa. "Gunje Cans"

子謂公冶長可妻也雖在縲絏之中非其罪也以其子妻之

Skolotājs teica par Gunje Čanu, ka tas varot precēties. Kaut sēdējis cietumā sasiets ar melnu virvi, viņš nav noziedznieks.

Izprecināja viņam savu meitu!

子貢問曰賜也何如子曰女器也曰何器也曰瑚璉也

Dziguns teica: "Kāds esmu es - Ci?"

Skolotājs teica: "Tu esi trauks."

Teica: "Kāds trauks?"

Teica: "Dārgs upurtrauks!"

或曰雍也仁而不佞子曰焉用佞樂人以口給屢憎於人不知其仁焉用佞

Kāds teica: "Juns ir cilvēcisks, bet nav daiļrunīgs."

Skolotājs teica: "Kam daiļrunība? Cilvēki visbiežāk nīst to, kas aizstāvoties palaiž muti. Nezinu, vai viņš ir cilvēcisks. Bet kam daiļrunība?"

子使漆調開仕對曰吾斯之未能信子說

Skolotājs Cjidiao Kajam lika dienēt.

Tas atbildēja: "Man to vēl nevar uzticēt."

Skolotājs bija apmierināts [ar viņa pazemīgumu].

子曰道不行乘桴浮於海從我者其由與子路聞之喜子曰由也好勇過我無所取材

Skolotājs teica: "Ja ar [manas mācības] *dǎo* pavisam neietu, es iesēstos plostā un dotos jūrā; vienīgais, kas man sekotu, būtu Jou."

To padzirdis, Dzilu nopriecājās.

Skolotājs teica: "Jou, tava drosme pārsniedz manējo, bet tev trūkst dotību [ieceres] izpildīšanai."

孟武伯問子路仁乎子曰不知也又問子曰由也千乘之國可使治其賦也不知其仁也求也何如子曰求也千室之邑百乘之家可使爲之宰也不知其仁也赤也何如子曰赤也東帶立於朝可使與賓客言也不知其仁也

MensVubo pajautāja: "Vai Dzilu piemīt cilvēciskums?"

Skolotājs teica: "Nezinu."

Vēlreiz pajautāja. Tad Skolotājs teica: "Jou? Ja valstī ir tūkstoš kara ratu, viņam var uzticēt nodokļu pārvaldīšanu. Bet nezinu, vai viņam piemīt cilvēciskums"

- "Vai Cju [Zaņs Jou] arī tāds pats?"

Skolotājs teica: "Cju? Ja pilsētā ir tūkstoš māju un simts kara ratu, viņam var uzticēt pilsētas pārvaldišanu. Bet nezinu, vai viņam piemīt cilvēciskums!"

- "Vai G arī tāds pats?"

Skolotājs teica: "Či? Ja viņam piešķirtu jostu un ieceltu galmā, tad varētu uzticēt runāt ar goda viesiem. Bet nezinu, vai viņam piemīt cilvēciskums"

子胃子貢曰女與回也孰愈對曰賜也何敢望回回也聞一以知十賜也聞一以知二子曰弗如也吾與女弗如也

Sarunājoties ar Dzigunu, Skolotājs teica: "Kurš no jums pārāks, tu vai Huejs?"

[Dziguns] atbildēja: "Es, Ci, vai uzdrīkstos raudzīties uz Hueju! Huejs dzird vienu, bet zina jau desmit. Es, Ci, dzirdu vienu, bet zinu tikai divus."

Skolotājs teica: "Nevar salīdzināt! Es tev saku, nevar salīdzināt!"

宰子畫寢子曰巧木不可雕也糞土之牆不可朽也於予與何誅子曰始吾於人也聽其言而信其行今吾於人也聽其言而觀其行於予與改是

Dzais Jujs bija iecerējis pagulēt [diendusu].

Skolotājs teica: "Sapuvušu koku nevar izgrebt, sienu [kas būvēta no] atkritumiem, nevar apmest. Kādēļ sodit Juju!"

Skolotājs [vēl] teica: "Sākumā, dzirdot cilvēka vārdus, ticēju viņa darbiem; tagad, dzirdot cilvēka vārdus, ieskatos viņa darbos. Tāda pārmaiņa ir Juja dēļ."

子曰吾未見剛者或對曰申枨子曰枨也慾焉得剛

Skolotājs teica: "Vēl neesmu redzējis cieta rakstura cilvēku."

Kāds iebilda: "Sens Džans?"

Skolotājs teica: "Džans ir miesaskārīgs! Kur viņš nems cietu raksturul!"

子貢曰我不欲人之加諸我也吾亦欲無加諸人子曰賜也非爾所及也

Dzīguns teica: "Es negribu, ka cilvēki mani pārvērtē. Tāpat es negribu pārvērtēt cilvēkus."

Skolotājs teica: "Ci, neba tev tas pa spēkam!"

子貢曰父子之文章可得而聞也父子之言性與天道不可得而聞也

Dzīguns teica: "No godīta tēva nācīes dzirdēt par viņa sacerējumiem, bet Skolotājs nav dzirdēts runājam par [cilvēka] iedabu un par debesu *dao*"

季文子三思而後行子聞之曰再斯可矣

Dzīji Veņdzi trīs reizes pārdomāja, pēc tam rīkojās.

To padzirdis, Skolotājs teica: "Var divas reizes!"

子曰甯武子邦有道則知邦無道則愚其知可及也其愚不可及也

Skolotājs teica: "Nins Vudzi bija gudrs, kad valstī bija *dao*, muļķis, kad valstī nebija *dao*. Viņa gudrību var sasniegt, viņa muļķību nav iespējams sasniegt."

子在陳曰歸與歸與吾黨之小子狂簡斐然成章不知所以裁之

Atrodoties Čēnu valstī, Skolotājs teica: "Atgriežamies! Atgriežamies! Mani bērni-sekolotāji ir dedzīgi [domāši], bet vientiesīgi [darbos], raksta smalkus darbus, bet nezina mēru."

子曰伯夷叔齊不念舊惡怨是用希

Skolotājs teica: "Boji un Šucji neatcerējās senas pārestības un reti saņēma pārmetumus."

子曰孰謂微生高直或乞醯焉乞諸其鄰而與之

Skolotājs teica: "Kas saka, ka Veišens Gao ir *toisns!* Vai nebija tā, ka viņam kāds lūdza etīki un viņš to iedeva, izprasījis no sava kaimiņa, - līdz ar to [sagrozīja kārtību, izdarot nepamatotu pakalpojumu]?"

雍也篇第六

6. nodaļa. "Par Junu"

子曰雍也可使南面

Skolotājs teica: "Par Junu: viņu gan var likt or seju pret dienvidiem"

仲弓問子桑伯子子曰可也簡仲弓曰居敬而行簡以臨其民不亦可乎居簡而行簡無乃大簡乎子曰雍之言然

[Juns] Džunguns jautāja. Skolotājam par Dzisanu Bodzi.

Skolotājs teica: "Tā nekas. Tikai visu novienkāršo."

Džunguns teica: "Vai tad, vadot savu tautu, nevar izturēties cienīgi un darboties vienkārši? Bet, ja izturas vienkārši un darbojas vienkārši, vai nav novienkāršots par daudz?"

Skolotājs teica: "Juna vārdos ir taisnība."

哀公問弟子孰爲好學孔子對曰有顏回者好學不遷怒不貳過不幸短命死矣今也則亡未聞好學者也

Aiguns jautāja: "Kurš no mācekļiem mīl mācīties?"

Konfūcijs atbildēja: "Bija Jaņs Huejs - viņš mīlēja mācīties, nevērsa dusmas [pret citiem], nepielaida to pašu kļūdu divas reizes. Par nelaimi viņam bija atvēlēts ūss laiks - nomira! Bet šodien tādu vairs nav. Nav dzirdēts, ka būtu kāds, kurš mīlētu mācīties."

子華使於齊冉子爲其母請粟子曰與之釜請益曰與之庾冉子與之粟五秉子曰赤之適齊也乘肥馬衣輕裘吾聞之也君子周急不繼富

Kad Dzihua bija nosūtīts uz devumā uz Cji valsti, Zaņdzi palūdza labību viņa mātei.

Konfūcijs teica: "Dod viņai vienu fu labības."

[Tas] lūdza vēl.

[Konfūcijs] teica: "Dod viņai vienu juju!"

Zaņdzi iedeva viņai [veselus] piecus binus!

Konfūcijs teica: "Kad [Dzihua] Či devās uz Cji, viņam bija nobaroti zirgi un smalks kažoks. Esmu dzirdējis, ka "cildenais palīdz trūcīgiem, nevis papildina savu bagātību"!"

原思之宰與之秉九百辭子曰毋以與爾鄰里鄉黨乎

Kad Juaņs Si kļuva par Konfūcijs nama pārvaldnieku, viņam atalgojumā piedāvāja 900 [dou] labības, bet viņš atteicās.

Skolotājs teica: "Nu nē! Tad atdod saviem kaimiņiem un radiem!"

子謂子夏曰女爲君子儒無爲小人儒

Sarunājoties ar Dzisja, Skolotājs teica: "Zu skolas mācība tev jānodod cil-denajiem cilvēkiem, bet tā nav jānodod mazajiem cilvēkiem"

子曰誰能出不由戶何莫由斯道也

Skolotājs teica: "Kurš var tikt ārā, neizmantojot durvis? Tad kāpēc neviens negrib izmantot manas zināšanas par dao?"

子曰質勝文則野文勝質則史文質彬彬然後君子

Skolotājs teica: "Kam iedaba pārspēj izglītību, - mežonis. Kam izglītība pārspēj iedabu, - burta kalps. Kam iedaba saskanīgi savienojas ar izglītību, - cildēnais vīrs!"

子曰人之生也直罔之生也幸而免

Skolotājs teica: "Cilvēks dzimstot ir *taisns*. Kas piedzimis par jaundari, to tikai laime var paglābt."

子曰知之者不如好之者好之者不如樂之者

Skolotājs teica: "Zinošs nav salīdzināms ar mīlošu, mīlošs nav salīdzināms ar priecīgu."

子曰中人以上可以語上也中人以下不可以語上也

Skolotājs teica: "Ar cilvēku, kas augstāks par viduvēju, var runāt par augsto. Ar cilvēku, kas zemāks par viduvēju, nevar runāt par augsto."

樊遲問知子曰務民之義敬鬼神而遠之可謂知矣問仁曰仁者先難而後獲可謂仁矣

Fans Či pajautāja: "Zināšanas?"

Skolotājs teica: "Darboties tautas labā, cienīt velnus un garus, tak turēties no viņiem tālu, - to var saukt par zināšanām."

Pajautāja: "Cilvēciskums?"

Teica: "Kam cilvēciskums, tam sākumā grūti, tikai pēc tam ir sasniegums - to var saukt par cilvēciskumu"

子曰知者樂水仁者樂山知者動仁者靜知者樂仁者壽

Skolotājs teica: "Tas, kam ir zināšanas, priecājas par ūdeni. Tas, kam ir cilvēciskums, priecājās par kalniem. Zināšanas - kustība, cilvēciskums - miers. Zināšanas - prieks, cilvēciskums - ilggadība."

子曰齊一變至於魯魯一變至於道

Skolotājs teica: "Viena pārmaiņa Cji valstī - un tā sasniegs Lu valsti. Viena pārmaiņa Lu - un tā sasniegs dao"

子曰觚不觚觚哉觚哉

Skolotājs teica: "Šķautnains kauss bez šķautnēm. Ak tas esot šķautnains kauss! Ak tas esot šķautnains kauss!"

宰我問曰仁者雖告之曰井有仁焉其從之也子曰何爲其然也君子可逝也不可陷也可欺也不可周也

Dzajs Vo jautāja: "Ja kāds cilvēks aicina *cilvēciskuma* sekotāju, sacīdams: "Tas, kam *cilvēciskums*, - akā!" - vai tam jāmetas turp?"

Skolotājs teica: "Kāpēc viņam tā būtu jārīkojas? *Cildenais* lai pieiet klāt, iekšā lai nelec. Viņu var maldināt, bet nevar iemānīt lamatās."

子曰君子博學與文約之以禮亦可以弗畔矣夫

Skolotājs teica: "Ja *cildenais* gūst plašas zināšanas ar kultūru, bet ierobežo sevi ar *rituālu*, tad ir iespēja nenomaldīties."

子見南子子路不說夫子矢之曰予所否者天厭之天厭之

' Skolotājs apmeklēja Naņdzi kundzi. Dzīļu bija neapmierināts.

Godātājs tēvs zvērēdamas teica: "Ja esmu rīkojies nepareizi, debesīm tas nepatiks! Debesīm tas nepatiks!"

子曰中庸之爲德也其至矣乎!民鮮久矣

Skolotājs teica: "Vidusceļa pastāvība ir *de* - tā ir augstākā pakāpe! Tautā reti sastopama - jau sen."

論語卷之四

Ceturtais tīstoklis

述而篇第七

7. nodaļa. "Atstāstu, bet..."

子曰述而不作信而好古竊比於老彭

Skolotājs teica: ""Atstāstu, bet nesaceru, esmu patiess un mīlu pagātni." Paslepus salīdzinu sevi ar Lao Penu."

子曰默而識之學而不厭誨人不倦何有於我哉

Skolotājs teica: "Klusējot izzināt šo, bez apnikuma mācīties, nenogurstoši audzināt cilvēkus - kas no tā man piemīt?"

子曰德之不修學之不講聞義不能徒不善不能改是吾憂也

Skolotājs teica: "De nepilnveido, mācīto neapspriež, saklausījušies par ideju, bet nespēj tai tuvoties, to, kas nav labs, nevar izmainīt - no tā manas skumjas."

子之燕居申申如也夭夭如也

Atpūšoties mājās, Skolotājs it kā iztaisnojas, it kā atplaukst.

子曰甚矣吾衰也久矣吾不復夢見周公

Skolotājs teica: "Esmu kritis vecuma nespēka varā! Tik sen jau man neatkarojas sapnis, kurā tiekamies ar Džougunu!"

子曰志於道據於德依於仁游於藝

Skolotājs teica: "Tiecieš pēc *dao*, turies pie *de*, balsties uz *cilvēciskuma*, klīstot [meklē] meistarību."

子曰自行束脩以上吾未嘗無悔焉

Skolotājs teica: "Sākot ar tādu, kas nāk ar kaltētas galas pīni, - es nekad neatsakos mācīt."

子曰不憤不啟不悱不發舉一隅不以三隅反則不復也

Skolotājs teica: "Nekaislīgajiem - neatklājos, tiem, kam nerūp vārdi, - neatveros un neatkaroju tiem, kas, izlūkojuši vienu stūri, nevar noteikt [pārējos] trīs."

子食於有喪者之側未嘗飽也子於是日哭則不歌

Kad Skolotājs ēda kopā ar cilvēku, kam bija sēras, [viņš] neēda tik sātīgi kā parasti. Tajā dienā, kad Skolotājs bija raudājis, viņš nedziedēja.

子謂顏淵曰用之則行舍之則藏唯我與爾有是乎子路曰子行三軍則誰與子曰暴虎馮河死無悔者吾不與也必也臨事而懼好謨而成者也

Skolotājs teica Jaņam Juaņam: "Kad izmanto, - darbojamies, kad atlaiž, -. slēpjamies. Tikai mēs abi esam tādi!"

Dzīļu teica: "Ja Skolotājam būtu trīs karapulki, ar ko tad viņš ietu?"

Skolotājs teica: "Es neietu ar to, kas tver tīgeri, metas pāri upei un mirst bez nožēlas. Viņam noteikti jābūt tādam, kas pirms darbības baiļojas, mīl apsvērt un tad rīkojas."

子曰富而可求也雖執鞭之士吾亦為之如不可求從吾所好

Skolotājs teica: "Ja var sasniegt bagātību, būšu kaut vezumnieks. Ja nevar, - sekošu tam, kas man patīk."

子之所慎齊戰疾

Skolotājs bija piesardzīgs pret gavēņiem, karu, slimībām.

子在齊聞韶三月不知肉味曰不圖為樂之至於斯也

Kad Skolotājs bija Cji, viņš dzirdēja šao melodiju. Trīs mēnešus viņš nebaudīja gaļas garšu.

Teica: "Nebija ne jausmas, ka mūzika var sniegties tik tālu!"

子曰飯疏食飲水曲肱而枕之樂亦在其中矣不義而富且貴於我如浮雲

Skolotājs teica: "Ēst vienkāršu ēdienu, dzert ūdeni, dusēt uz elkoņa - tur ir prieks! Bagātība un dižciltība bez idejas man šķiet līdzīga klīstošiem mākonjiem."

子曰加我數年五十以學易可以無大過矣

Skolotājs teica: "Ja mums pieliktu dažus gadus un "Jidzjin" pētīšanai iznāktu pieci-desmit gadi, varētu izvairīties no lielām kļūdām."

子所雅言詩書執禮皆雅言也

Skolotājs par paliekošām vērtībām sauca "Šidzjin", "Šudzjin" un turēšanos pie *rituāla* - to viņš sauca par paliekošām vērtībām.

**葉公問孔子於子路子路不對子曰女奚不曰其爲人也
發憤忘食樂以忘憂不知老之將至云爾**

Šeguns jautāja Dzilu par Konfūciju. Dzilu neatbildēja.

Skolotājs teica: "Kāpēc nepateici: "Viņš ir tas cilvēks, kurš jūsmā aizmirst ēšanu, priekā aizmirst bēdas, nejaus tuvojamies vecumu"? Tā bija jāsaka."

子曰我非生而知之者好古敏以求之者也

Skolotājs teica: "Neba no dzimšanas esam zinošie. Topam tādi dēļ mīlestības pret senatni un neatlaidīgas tiekšanās."

子不語怪力亂神

Skolotājs neapsprieda: brīnumus, spēkus, nekārtību, garus.

子曰三人行必有我師焉擇其善者而從之其不善者而改之

Skolotājs teica: "Ja ejām trijatā, [abi ceļabiedri] noteikti ir mani skolotāji! Atlasu to, kas viņos *lags*, un sekoju tam, bet slikto izmainu."

子曰天生德於予桓魋其如予何

Skolotājs teica: "Debesis dzemdē manī *de*. HuanšTujs? Viņš, salīdzinot ar mani, - kas viņš ir!"

子曰二三子以我為隱乎吾無隱乎爾吾無行而不與二三子者是丘也

Skolotājs teica: "Bērni [mācekļi]! Domājat, es kaut ko slēpu? Es neko no jums neslēpu. Es neko nedaru bez bērniem. Tāds es - Cju - esmu!"

子以四教文行忠信

Skolotājs mācīja četras lietas: rakstus, darbību, *uzticību*, *patiesumu*.

子曰聖人吾不得而見之矣得見君子者斯可矣子曰善人吾不得而見之矣得見有恆者斯可矣亡而為有虛而為盈約而為泰難乎有恆矣

Skolotājs teica: "Gudro man nav nācies sastapt! Bet sastapt *cildeno* ir iespējams."

Skolotājs teica: "Labu cilvēku man nav nācies sastapt! Bet sastapt nosvērtu cilvēku ir iespējams. Nosvērtam - neesošais parādās, tukšais pildās, niecīgais kļūst milzīgs. Grūti tādam būt!"

子曰蓋有不知而作之者我無是也多聞擇其善者而從之多見而識之知之次也

Skolotājs teica: "Ir cilvēki, kas rīkojas bez zināšanām, - mēs tādi neesam. Kas daudz dzird, atlasa labāko un tam seko, kas daudz redz un redzēto pieraksta, - gan jau tādam radīsies zināšanas."

子曰仁遠乎哉我欲仁斯仁至矣

Skolotājs teica: "Cilvēciskums - vai tālu? Es vēlos cilvēciskumu - tas ir klāt!"

子與人歌而善必使反之而後和之

Kad Skolotājam, cilvēkos esot, iepatikās dziesma, viņš vienmēr lika to atkārtot un tad dziedāja līdzi.

子曰文莫吾猶人也躬行君子則吾未之有得

Skolotājs teica: "Nav tā, ka rakstos es nevarētu līdzināties citiem cilvēkiem. Bet pašam rīkoties, kā rīkojas *cildēnais*, - to es vēl neesmu sasniedzis."

子曰若聖與仁則吾豈敢抑爲之不厭誨人不倦則可謂云爾已矣公西華曰正唯弟子不能學也

Skolotājs teica: "Vai atļaušos uzstāt, ka esmu *gudrais* un man piemīt cilvēciskums'. Par mani var vienīgi teikt, ka bez apnikuma piespiežu [sevi mācīties] un negurdams pamācu cilvēkus."

Gunsji Hua teica: "Tieši to nevar iemācīties jūsu skolnieki."

子疾病子路請禱子曰有諸子路曰有之誅曰禱爾於上下神祇子曰丘之禱久矣

Reiz Skolotājs saslima. Dzilu viņam palūdza izsaukt garus.

Skolotājs teica: "Vai par to kaut kur ir?"

Dzilu teica: "Irl. "Atvadu vārdos" teikts: "Izsauc tos augšā un apakšā - debesu un zemes garus!"."

Skolotājs teica: "Es - Cju - jau sen esmu izsaucis."

子曰奢則不孫儉則固與其不孫也寧固

Skolotājs teica: "Izšķērdētājs - tātad nepaklausīgs, taupīgs - tātad pamatīgs. Labāk jau pamatīgs nekā nepaklausīgs."

子曰君子坦蕩蕩小人長滅滅

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs - plašs un mierīgs, mazais cilvēks - nemitīgi nomākts."

子溫而厲威而不猛恭而安

Skolotājs bija maigs, bet stingrs; milzīgs savā diženumā, bet ne bargs; godpilns un mierīgs.

泰伯篇第八

8. nodaļa. "Tajs Bo"

子曰泰伯其可謂至德也已矣三以天讓民無得而稱焉

Skolotājs teica: "Par Taju Bo var sacīt, ka viņš sasniedzis *de*, un viss! Trīs reizes atteicies no padebess! Tautai pat nebija jausmas, kā viņu slavināt."

子曰恭而無禮則勞慎而無禮則葸勇而無禮則亂直而無禮則紋君子篤於親則民與於仁故舊不遺則民不偷

Skolotājs teica: "Cieņa bez *rituāla* - nogurdina; piesardzība bez *rituāla* - glēvums; drosme bez *rituāla* - nekārtība; tiešums bez *rituāla* - aizsvilšanās.

Cildenais vīrs rūpējas par saviem radiem - tautā sāk pieaugt cilvēciskums. Nepamet vecus [līdzgaitniekus] - tauta nerīkojas zemiski."

曾子曰士不可以不弘毅任重而道遠仁以為己任不亦重乎死而後已不亦遠乎

Dzendzi teica: "Kungs nevar nebūt plašs un stingrs, - pienākumi ir smagi, un *dao* ir tālu. Viņš cilvēciskumu uzskata par savu pienākumu - vai nav smagi? Tas beidzas tikai pēc nāves-vai nav tālu?"

子曰興於詩立於禮成於樂

Skolotājs teica: "Sāc celt ar dzeju, ietopi ar rituālu, paveic ar mūziku."

子曰民可使由之不可使知之

Skolotājs teica: "Tautai var likt no šā vadīties, bet tautai nevar likt šo zināt."

子曰好勇疾貧亂也人而不仁疾之已甚亂也

Skolotājs teica: "Ja mīl drosmi un pārdzīvo par nabadzību, tad - nekārtības. Ja pārāk pārdzīvo, ka cilvēkiem nav cilvēciskuma, tad - nekārtības."

子曰如有周公之才之美使驕且吝其餘不足觀也已

Skolotājs teica: "Ja kādam būtu Džouguna spēju skaistums, tak līdzās augstprātībai un skopumam, nebūtu vērts viņu uzlūkot!"

子曰三年學不至於毅不易得也

Skolotājs teica: "Trīs gadus mācīties un nesniegties pēc atalgojuma! - tādu gan nav viegli atrast!"

子曰篤信好學守死善道危邦不入亂邦不居天下有道則見無道則隱邦有道貧且賤焉恥也邦無道富且貴焉恥也

Skolotājs teica: "Rūpējies par *patiesumu*, mīli mācīties un līdz pat nāvei turies pie labā *dāo*."

Uz apdraudētu valsti nebrauc. Valstī, kurā valda nekārtība, nedzīvo. Ja zem debess ir *dāo*, - rādies redzams. Ja nav *dāo*, - turies ēnā.

Valstī, kur ir *dāo*, kauns būt nabagam un necilam. Valstī, kur nav *dāo*, kauns būt bagātam un dižciltīgam."

子曰不在其位不謨其政

Skolotājs teica: "Nebūdams viņa vietā, neaprunā viņa valdišanu."

子曰師摯之始關雎之亂洋洋乎盈耳哉

Skolotājs teica: "Kad Skolotājs Dži sāk izpildīt *Guāndzjui* mūzikas beigu daļu, kāds jūras plašums piepilda ausis!"

子曰狂而不直侗而不愿慄慄而不信吾不知之矣

Skolotājs teica: "Traks un *netaisns*, stulbs un nepiesardzīgs, neaptēsts un nepatiess - ar tādiem es nesazinos!"

子曰學如不及猶恐失之

Skolotājs teica: "Mācies, it kā tu nevarētu dabūt un jau baidītos pazaudēt!"

子曰巍巍乎舜禹之有天下也而不與焉

Skolotājs teica: "Īstie milži! Suns un Jujs - viņiem piederēja padebess, bet tā viņus nesasaistīja!"

子曰大哉堯之為君也巍巍乎唯天為大唯堯則之蕩蕩乎民無能名焉巍巍乎其有成功也煥乎其有文章

Skolotājs teica:

"Jao-liels kā valdnieks.

Milzīgs! - tikai debesis ir lielas, tikai Jao sekoja tām.

Plašs! - tauta pat nevarēja piešķirt viņam vārdu.

Mirdzošs! - ar savām rakstu zīmēm."

子曰禹吾無間然矣菲飲食而致孝乎鬼神惡衣服而致美乎黻冕卑宮室而盡力乎溝洫禹吾無間然矣

Skolotājs teica: "Jujs? Nevaru izdibināt viņam kādu klūdu!

Dzēra un ēda skopi, bet cieņu pret vecākiem attiecināja arī uz velniem un gariem; valkāja pieticīgas drēbes, bet upurēšanas laikā izgreznoja pat stilbsargus un kroni; paša pilī istabas ar zemiem griestiem, bet visus spēkus veltīja kanāliem un noteogrāvjiem.

Jujs? Nevaru izdibināt viņam kādu klūdu!"

論語卷之五

Piektais tīstoklis

子罕篇第九

9. nodaļa. "Skolotājs reti..."

子罕言利與命與仁

Skolotājs reti runāja par izdevīgumu. [Bet ja runāja, tad kopā ar] debesu pavēli un cilvēciskumu"

達巷黨人曰大哉孔子博學而無所成名子聞之謂門弟子曰吾何執執御乎執射乎吾執御矣

Kāds cilvēks no Dasjanas ciema kopienas teica: "Konfūcijs ir īsts dižgars! Tik daudz mācījies, tak nav iekārojis vārdu."

To padzirdis, Skolotājs pagriezās pret skolniekiem, kas bija sapulcējušies pie vārtiem, un teica: "Par ko es varētu strādāt? Par vezumnieku? Par loka šāvēju? Strādāšu par vezumnieku!"

子絕四毋意毋必毋固毋我

Skolotājs noraidīja četras: neatzina [nepamatoitu] *ideju*, neatzina patvārību, neatzina stūrgalvību, neatzina patmīlību.

大宰問於子貢曰父子聖者與何其多能子貢曰固天縱之將聖又多能也子聞之曰太宰知我乎吾少也賤故多能鄙事君子多乎哉不多也宰曰子云吾不試故藝

Ministrs jautāja Dziguņam par Skolotāju: "Vai godātāis tēvs ir no gudrajiem! Kāpēc viņš tik daudz prot?"

Dziguņs teica: "Tiešām, debesis tam līdzējušas būt gudram un daudz prast."

Skolotājs, to padzirdis, teica: "Vai ministrs [grib] zināt par mani? Jaunībā biju nabags, tādēļ protu daudzus vienkāršus darbus. Vai tad cildenajam jāprot daudz? Nedaudz!"

Lao arī teica: "Skolotājs sacīja: "Es nedienu, tādēļ izkopju sevi."."

子曰吾有知乎哉無知也有鄙夫問於我空空如也我叩其兩端而竭焉

Skolotājs teica: "Vai man ir zināšanas? Nav zināšanu! [Taču] lai cik vienkārš cilvēks man uzzod jautājumu, kaut gluži tukšu, es kēros tam pie abiem galiem un neatlaižu, līdz noskaidrots!"

子曰鳳鳥不至河不出圖吾已矣夫

Skolotājs teica: "Fenikss neatlido, upe neatnes plānu... Man ir beigas!"

顏淵喟然歎曰仰至彌高鑽之彌堅瞻之在前忽焉在後夫子循循然善誘人博我以文約我以禮欲罷不能既竭吾才如有所立卓爾雖欲從之末由也已

Jāns Juaņs nopūtās ar rūgtumu un apbrīnu, tad teica [par Konfūcija mācību]: "Skatos - tas top arvien augstāks, urbju - tas top arvien cietāks! Vēroju - tas ir priekšā, bet pēkšni - aizmugurē! Godātāis tēvs soli pa solim iemāca cilvēkiem būt labiem: paplašina mūs ar kultūru, bet ierobežo ar rituālu. Gribi apstāties, bet nevari, - tikai izsmel savas spējas; domājies ietapis, tak stāvi kā iestīvināts. Gribi tam sekot, bet nevari atrast sākumu!"

子貢曰有美玉於斯韞匱而藏諸求善賈而沽諸子曰沽之哉沽之哉我待貲者也

Dzīguns teica [par Konfūciju]: "Te ir skaista jašma, - vai glabāt to skapī? Vai censties pārdot par labu cenu?"

Skolotājs teica: "Pārdod to! Pārdod to! Vai mums jāgaida cilvēks, kurš [zina] cenu?"

子欲居九夷或曰陋如之何子曰君子居之何陋之有

Skolotājs sagribēja dzīvot pie deviņām [austrumpuses] barbaru tautām. Kāds teica: "Nomale! Kāpēc līdzināties tiem?"

Skolotājs teica: "Kāda nomale tur, kur mīt cīlēnais?

子曰出則事公卿入則事父兄喪事不敢不免不為酒因何有於我哉

Skolotājs teica: "Izgājis ārā, - kalpo dižciltīgiem, ienācis iekšā, - kalpo tēvam un brāļiem. Bēres uztver kā neizbēgamo. Kas no tā visa ir mani?"

子在川上曰逝者如斯夫不舍晝夜

Stāvēdams pie strauta, Skolotājs teica: "Ar šo salīdzināma cilvēku aiziesana - nestājas ne dienu, ne nakti."

子曰吾未見好德如好色者也

Skolotājs teica: "Es vēl neesmu redzējis cilvēku, kas de mīlētu tāpat kā ārējo izskatu."

子曰語之而不惰者其回也

Skolotājs teica [par mirušu skolnieku]: "Tikai Huejs bija tāds, kas apsprieda šo un nerimās!"

子謂顏淵曰惜乎吾見其進也未見其止也

Skolotājs teica, pieminot Janu Juaņu: "Cik skumji! Es skatīju viņu augam, bet nedabūju skatīt viņu izaugušu."

子曰苗而不秀者有矣夫秀而不實者有矣夫

Skolotājs teica: "Mēdz būt tādi, kas devuši asnu, bet nevārpo! Mēdz būt tādi, kas vārpo, bet nenobriest!"

子曰後生可畏焉知來者之不如今也四十而無聞焉斯亦不足畏也已

Skolotājs teica: "Par mums vēlāk dzimušie var baidīties no tā, ka viņu - pēc-nācēju - zinašanas neverēs salīdzināt ar mūsdienu [zināšanām]. Bet, ja tev ir četrdesmit vai piecdesmit gadi un par tevi nekas nav dzirdēts, tad nav vairs vērts baidīties!"

子曰法語之言能無從乎改之為貴異與之言能無說乎繹之為貴說而不繹從而不改吾未如之何也已矣

Skolotājs teica: "Vai var nesekot likuma vārdam? Visdārgākais [tajā] - ie-spēja laboties. Vai var nepriecāties par maigi sacītiem vārdiem? Visdārgākais [tajos] - iedzījināšanās būtībā. Ja kāds priecājas, bet neiedzījinās, seko, bet neizlabojas, tad es pat nezinu, ko iesākt!"

子曰主忠信毋友不如己者過則勿憚改

Skolotājs teica: "Uzticību, patiesumu uzskati par svarīgāko. Nedraudzējies ar tādu, kas nav līdzīgs tev. Klūdījies - nebaidies izlabot."

子曰三軍可奪師也匹夫不可奪志也

Skolotājs teica: "Trīs karapulki var iztikt bez karavadonja. Bet vienkāršs cilvēks nevar iztikt bez tiekšanās."

子曰歲寒然後知松柏之後彫也

Skolotājs teica: "[Tikai] aukstajā gadā uzzināsi, ka priede un ciprese nobirst pēdējās."

子曰知者不惑仁者不憂勇者不懼

Skolotājs teica: "Zinošais nešaubās, cilveciskais neskumst, drosmīgais nebīstas."

**子曰可與共學未可與適道可與適道未可與立可與立
未可與權**

Skolotājs teica: "[Ir tādi] ar kuriem kopā var mācīties, bet nevar kopā sasniegt dao; [ir tādi] ar kuriem var sasniegt dǎo, bet nevar kopā ietapt; [ir tādi], ar kuriem var ietapt, bet nevar kopā turēties līdzsvarā."

鄉黨篇第十

10. nodaļa. "Dzimtajā ciemā"

孔子於鄉黨恂恂如也似不能言者其在宗廟朝庭便便
言唯謹爾

Dzimtajā ciemā pie radiem Konfucijs [izskatījās] pārbijies. Bija līdzīgs runātnepratējam. [Toties] senču templī un valdnieka galmā viņš bija daiļrunīgs, gan visai nopietns.

朝與下大夫言侃侃如也與上大夫言閭閻如也君在蹠
躇如也與與如也

Galmā, sarunājoties ar zemākā ranga augstmaņiem, agrā stundā, kad valdnieks vēl nebija ieradies, [Konfucijs] runāja visai pārliecinoši, ar augstākā ranga augstmaņiem bija visai līdzjūtīgs. Valdnieka klātbūtnē izrādīja īpašu cieņu, soļus spēra uzmanīgi, visai cienīgi.

席不正不坐

Kamēr pasegs nebija izlīdzināts, [Skolotājs] nesēdās.

論語卷之六

Sestais tīstoklis

先進篇第十一

11. nodaļa. "Tie, kas sākumā..."

子曰先進於禮樂野人也後進於禮樂君子也如用之則
吾從先進

Skolotājs teica: "Tie, kas sākumā pildīja *rituālus* un muzicēja, bija mežoņi.
Tie, kas pēcāk pildīja *rituālus* un muzicēja, bija *cīldenie vīri*. Taču, ja kādam
jāseko, es sekotu tiem, kas bija sākumā."

子曰回也非助我者也於吾言無所不說

Skolotājs teica: "Huejs? [Viņš] nav tās, kurš spētu mums palīdzēt, tak
apmierināts ar visu, ko es saku."

顏淵死顏路請子之車以為之椁子曰才不才亦各言其子也鯉也死有棺而無椁吾不徒行以為之椁以吾從大夫之後不可徒行也

Kad nomira māceklis Jaņs Juanīs, [viņa tēvs] Jaņs Lu Skolotājam lūdza ratus, lai [tos pārdotu un iegādātos] ārējo zārku.

Skolotājs teica: "Katrām rūp savs dēls, neatkarīgi no tā, vai ir spējīgs vai nē. Kad nomira [mans dēls] Li, viņam bija zārks, taču nebija ārējā zārka. Es nestāigāšu kājām, lai [Jaņam Juanīnam] būtu ārējais zārks. Man pienākas braukt aiz augstmaņiem, - es nevaru iet kājām."

顏淵死子曰噫天喪予天喪予

Kad nomira [māceklis] Jaņs Juanīs, Skolotājs teica: "O! Debesis iznīcina mani! Debesis iznīcina mani!"

顏淵死子哭之慟從者曰子慟矣曰有慟乎非夫人之爲慟而誰爲

Kad nomira [māceklis] Jaņs Juanīs, Skolotājs joti bēdājās un raudāja.

Tie, kas staigāja viņam līdzi, teica: "Skolotājs tik joti bēdājas!"

Skolotājs teica: "Ļoti bēdājos? Ja šis vīrs to nav pelnījis, kurš tad to ir pelnījis!"

季路問事鬼神子曰未能事人焉能事鬼敢問死曰未知生焉知死

Dzīļu pajautāja, kā kalpot velniem un gariem.

Skolotājs teica: "Ja nevari kalpot cilvēkiem, vai varēsi kalpot velniem un gariem?"

[Atkal pajautāja:] "Uzdrīkstēšos jautāt par nāvi."

Teica: "Ja nezini dzīvi, vai zināsi nāvi?"

子貢問師與商也孰賢子曰師也過商也不及曰然則師愈與子曰過猶不及

Dzīgūns jautāja: "Šī un Šāns - kurš no abiem ir visapdāvinātākais?"

Skolotājs teica: "Šī mēdz pārsniegt, Šāns mēdz nesasniegt."

[Dzīgūns] teica: "Tātad Šī ir pārāks?"

Skolotājs teica: "Pārsniegt irtas pats, kas nesasniegt."

子張問善人之道子曰不踐迹亦不入於室

Dzidžāns jautāja par labā cilvēka dao.

Skolotājs teica: "Ja [viņš] neies citu pēdās, tad nesasniegs [labā cilvēka] mājvietu!"

子曰論篤是與君子者乎色莊者乎

Skolotājs teica: "Ja [cilvēks] rūpējas par teiktā [patiesīgumu], vai viņš irtas, kurš vajadzīgs? Vai viņš noteikti ir cildenais! Vai [varbūt] zem ārējā izskata paslēpies laukis?"

子路問聞斯行諸子曰有父兄在如之何聞斯行之冉有問聞斯行諸子曰聞斯行之公西華曰由也問聞斯行諸子曰有父兄在求也問聞斯行諸子曰聞斯行之赤也惑敢問子曰求也退故進之由也兼人故退之

Dzīlu jautāja: "Vai tas, ko dzirdu, uzreiz jāpilda?"

Skolotājs teica: "Tev dzīvi tēvs un brāļi, - kā vari uzreiz izpildīt, ko dzirdi [neprasot viņiem]?"

Žaņs Jou jautāja: "Vai tas, ko dzirdu, uzreiz jāpilda?"

Skolotājs teica: "Uzreiz jāpilda."

Gunsji Hua teica: "Jou jautāja: "Vai tas, ko dzirdu, uzreiz jāpilda?" Skolotājs teica: "Tev dzīvi tēvs un brāļi." Cju jautāja: "Vai tas, ko dzirdu, uzreiz jāpilda?"

Skolotājs teica: "Uzreiz jāpilda." Tāpēc es - Či - šaubos. Vai drīkstu pārjautāt?"

Skolotājs teica: "Cju ir tūla, tāpēc pabīdīju viņu uz priekšu. Jou apvieno sevī divu cilvēku ātrumu, tāpēc pieturēju viņu."

顏淵篇第十二

12. nodaļa. "Jans Juans"

顏淵問仁子曰克己復禮為仁一日克己復禮天下歸仁
焉為仁由己而由人乎哉!顏淵曰請問其目子曰非禮勿視非禮勿听非禮勿言非禮勿動顏淵曰回雖不敏請事斯吾矣

Jāns Juans jautāja par cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Ja uzvarēsi savtīgumu un atgriezīties pie rituāla, būs cilvēciskums. Ja kādu dienu uzvarēsi savtīgumu un atgriezīties pie rituāla, tad viss zem debesīm ies atpakaļ pie cilvēciskuma! Lai būtu cilvēciskums, jāsāk no sevis un nevis no citiem cilvēkiem!"

Jāns Juans teica: "Sakiet, lūdzu, kam jāpievērš uzmanība?"

Skolotājs teica: "Bez rituāla neskaties. Bez rituāla neklausies. Bez rituāla nerunā. Bez rituāla nekusties."

Jāns Juans teica: "Es - Huejs -, kaut esmu neveikls, [tomēr] palūgšu atjaunu īstenojīsu vārdus."

仲弓問仁子曰出門如見大賓使民如承大祭己所不欲勿施於人在邦無怨在家無怨仲弓曰雍雖不敏請事斯吾矣

Džunguns jautāja par cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Izejot ārā pa vārtiem, uzvedies tā, it kā būtu ieraudzījis dižu viesi; ar tautu rīkojies tā, it kā būtu to saticis lielā upurēšanā, [pie tam] ko negribi pats, - neupurē citiem, lai nebūtu neapmierināto nedz valstī, nedz ģimenē."

Džunguns teica: "Es-Juns -, kaut esmu neveikls, [tomēr] palūgšu atļauju īstenotjūsu vārdus."

司馬牛問仁子曰仁者其言也訥曰其言也訥斯謂之仁已乎子曰為之難言之得無訥乎

Sima Niu jautāja par cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Tāds, kam piemīt cilvēciskums, ir piesardzīgs vārdos."

[Sima Niu] teica: "Vai tad piesardzību vārdos jūs saucat par cilvēciskumu!"

Skolotājs teica: "Klūt par tādu ir grūti, [tādēļ] vārdi nevar nebūt piesardzīgi."

司馬牛憂曰人皆有兄弟吾獨亡子夏曰商聞之矣死生有命富貴在天君子敬而無失與人恭而有禮四海之內皆兄弟也君子何患乎無兄弟也

Sima Niu skumīgi teica: "Visiem ir brāļi, tikai manējais ir pazudis cilvēks!"

Dzisja teica: "Es - Šans - esmu dzirdējis, ka "nāvei un dzīvei ir debesu pāvēle, debesis nosaka bagātību ar dižciltību".

Cildenais ir godājams, viņam nav trūkumu, pret cilvēkiem izturas ar cieņu, ievērojot rituālu. Starp četrām jūrām visi ir viņa brāļi.

Kādēļ cildenais nobažījies, ka viņam nav brāļu?"

齊景公問政於孔子。孔子對曰：君君臣臣父父子子。公曰：善哉！信如君不君，臣不臣，父不父，子不子，雖有粟，吾得而食諸？

Dzījunguns no Cji jautāja Konfūcijam pārvaldīšanu.

Konfūcijs atbildēja: "Valdnieks ir valdnieks, ierēdnis - ierēdnis, tēvs - tēvs, dēls - dēls."

Dzījunguns teica: "Labi! Patiešām, ja valdnieks nav valdnieks, ierēdnis nav ierēdnis, tēvs nav tēvs, dēls nav dēls, tad, ja arī es dabūtu labību, kurš to apēstu?"

子張問政子曰居之無倦行之以忠

Dzidžans jautāja pārvaldīšanu.

Skolotājs teica: "Neļaut sirdij slinkot un veikt uzticīgi"

子曰博學於文約之以禮亦可以弗畔矣夫

Skolotājs teica: "Dzīļi pētot rakstus un ierobežojot sevi ar rituālu, var izvairīties no galējībām!"

子曰君子成人之美不成人之惡小人反是

Skolotājs teica: "Cildenais (ada cilvēkā skaistumu, bet nerada zemiskumu. Mazajam cilvēkam - otrādi.)"

季康子問政於孔子孔子對曰政者正也子帥以正孰敢不正

Dzji Kandzi jautāja Konfūcijam'par valdīšanu.

Konfūcijs atbildēja: "Valdnieks ir taisns. Ja jūs, Skolotāj, esat taisns, kurš tad uzdrīkstēsies būt netaisns?"

季康子患盜問於孔子孔子對曰苟子之不欲雖賞之不竊

Dzji Kandzi bija nobažījies par laupītājiem un jautāja Konfūcijam.

Konfūcijs atbildēja: "Ja jūs, Skolotāj, pats nebūsiet kārs, tad, soliet kaut balvu, - nezags!"

季康子問政於孔子曰如殺無道以就有道何如孔子對曰子為政焉用殺子欲善而民善矣君子之德風小人之德草草上之風必偃

Dzji Kandzi jautāja Konfūcijam pārvaldīšanu un teica: "Ja nogalinātu tos, kam nav *dao*, lai citus piespiestu dzīvot saskaņā ar *dao*, kas tad iznāktu?"

Konfūcijs atbildēja: "Ja jūs, Skolotāj, valdāt, kāpēc jāķeras pie nogalināšanas? Ja jūs gribat *labu*, tauta būs *laba*.

Cildenā vīra de ir vējš, mazā cilvēka de ir zāle. Kad vējš pūš pār zāli, tā noteikti noliecas!"

樊遲問仁子曰愛人問知子曰知人樊遲未達子曰舉直錯諸枉能使枉者直樊遲退見子夏曰鄉也吾見於父子而問知子曰舉直錯諸枉能使枉者直何謂也子夏曰富哉言乎舜有天下選於眾舉皋陶不仁者遠矣湯有天下選於眾舉伊尹不仁者遠矣

Fans Či jautāja par cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Milēt cilvēkus."

Jautāja pārizināšanām.

Skolotājs teica: "Zināt cilvēkus."

Fans Či neizprata, un Skolotājs teica: "Ieceļot taisnos un padzenot līkos, var iztaisnot līkos!"

Fans Či aizgāja. Ieraugot Dzisja, teica: "Es nesen redzēju Skolotāju un pājautāju par zināšanām. Skolotājs teica: "Ieceļot taisnos un padzenot līkos, var iztaisnot līkos!" Kas pasacīts?"

Dzisja teica: "Bagāti vārdi! [Kad valdniekam] Šuņam bija [viss] zem debesīm, [viņš] pūlī atlasīja [cilvēkus], iecēla Gao Jao, - tad tie, kam nebija cilvēciskuma, atkāpās.

[Kad valdniekam] Tanam bija [viss] zem debesīm, [viņš] pūlī atlasīja [cilvēkus], iecēla Ji Jipu, - tad tie, kam nebija cilvēciskuma, atkāpās."

曾子曰君子以文會友以友輔仁

Dzendzi teica: "Cildenais vīrs ar kultūru pulcina draugus, ar draudzību balsta cilvēciskumu"

論語卷之七

Septītais tīstoklis

子路篇第十四

13. nodaļa. "Dzilu"

子路問政子曰先之勞之請益曰無倦

Dzilu pajautāja pārvaldīšanu.

Skolotājs teica: "Būt priekšā un strādāt."

Lūgts atkārtot vēlreiz, Skolotājs teica: "Neslinkot!"

子曰誦詩三百授之以政不達使於四方不能專對雖多以奚以為

Skolotājs teica: "Prot sacīt no galvas trīssimt dzejoļus, taču, ja nāktos pārvaldīt, netiktu galā! Ja aizsūtītu uz svešu pusi, nespētu pareizi izpildīt uzdevumu! Kaut tik daudz, - kāds labums?"

子曰其身正不令而行其身不正雖令不從

Skolotājs teica: "Ja pats esi **taisns**, tev ies līdzi bez pavēlēm; ja pats neesi **taisns**, tev nesekos pat ar pavēlēm."

子曰苟有用我者期月而已可也三年有成

Skolotājs teica: "Ja kāds mani izmantos, tad jau pēc gada sāks izdoties! Pēc trim gadiem radīsies sasniegumi."

子曰善人為邦百年亦可以勝殘去殺矣誠哉是言也

Skolotājs teica: ""Ja valsti simts gadus apdzīvotu labie cilvēki, varētu iegrožot cietsirdību, atteikties no nāvessoda." Cik pareizi pateikts!"

子曰如有王者必世而後仁

Skolotājs teica: "Ja būs [ists] valdnieks, tad, nomainoties vienai paaudzei, būs cilvēciskums:

子曰苟正其身矣於從政乎何有不能正其身如正人何

Skolotājs teica: "Ja iztaisno sevi, - vai tad grūti būs pārvaldīt? Nespēj iztaisnot sevi, - kā spēsi iztaisnot cilvēkus?"

定公問一言而可以興邦有諸孔子對曰言不可以若是其幾也人之言曰為君難為臣不易如知為君之難也不幾乎一言而興邦乎曰一言而喪邦有諸孔子對曰言不可以若是其幾也人之言曰予無樂乎為君唯其言而莫予違也如其善而莫之違也不亦善乎如不善而莫之違也不幾乎一言而喪邦乎

Dingunsjautāja: "Vai ir viens vienīgs vārds, ar kuru var celt valsts labklājību?"

Konfucijs atbildēja: "Ar vienu vārdu to nevar izdarīt. Ja nu tomēr, - ir kaut kas gandrīz tas pats! Cilvēki mēdz teikt: "Būt valdniekam ir grūti, būt

ierēdnim - nav viegli." Ja zini to, ka grūti būt valdniekam, vai tas jau gandrīz nebūs tas vienīgais vārds, kas palīdz celt valsts labklājību?"

[Dinguns] teica: "Vai ir viens vienīgs vārds, ar kuru var sagraut valsti?"

Konfūcijs atbildēja: "Ar vienu vārdu to nevar izdarīt. Ja nu tomēr, - ir kaut kas gandrīz tas pats! Cilvēki mēdz teikt: "Vai nav prieks būt par valdnieku: tikai es runāju, un neviens man neiebilst!" Pieņemsim, ka valdniekam neviens neiebilst un viņš pats ir *labs*, - vai tas nav labi? Pieņemsim, ka valdniekam neviens neiebilst, bet pats viņš nav *labs*, - vai tas jau gandrīz nebūs tas vienīgais vārds, ar kuru var sagraut valsti?"

葉公問政子曰近者說遠者來

Šeguns jautāja par pārvaldišanu.

Skolotājs teica: "Tuvie līksmo, tālie nāk!"

子夏為莒父宰問政子曰無欲速無見小利欲速則不達見小利則大事不成

Kluvis par Dzjuifu pilsētas galvu, Dzisja jautāja par pārvaldišanu.

Skolotājs teica: "Nesteigties un nedzīties pēc sīka izdevīguma! Steigties, - nesasniegusi, dzīsies pēc sīka izdevīguma, - nespēsi īstenot lielās lietas."

葉公語孔子曰吾黨有直躬者其父攘羊而子證之孔子曰吾黨之直者異於是父為子隱子為父隱直在其中矣

Šeguns sarunā ar Konfūciju teica: "Manā ciemā bija *taisns* cilvēks: viņa tēvs nozaga aitu, bet dēls liecināja pret viņu!"

Konfūcijs teica: "Mana ciema *taisnie* cilvēki atšķiras no jūsējiem: tēvs piesedz dēlu, dēls piesedz tēvu.Tanī *taisnumis*?

樊遲問仁子曰居處恭執事敬與人忠雖之夷狄不可棄也

Fans Či jautāja par cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Mājās jābūt sirsnīgumam, darbā jābūt cieņai, pret cilvēkiem jāizturas ar *uzticību*, kaut tās būtu *ji* un *di* tautas, - to nevar atmest!"

子曰不得中行而與之必也狂狷乎狂者進取狷者有所不為也

Skolotājs teica: "Nevar sastapt nevienu, kas ietu vidusceļu! Kad sastop kādu, noteikti izrādās dedzīgs vai piesardzīgs. Dedzīgais steidzas dabūt visu uzreiz. Piesardzīgais neuzdrošinās mainīt to, kas viņam jau ir."

子曰君子和而不同小人同而不和

Skolotājs teica: "*Cilvēks* ir harmonisks un neapvienojas ar citiem, *mazais cilvēks* apvienojies ar citiem un nav harmonisks."

子貢問曰鄉人皆好之何如子曰未可也鄉人皆惡之何如子曰未可也不如鄉人之善者好之其不善之惡之

Dziguns jautāja: "Ja visi novadnieki mīl kādu cilvēku, kāds viņš ir?"

Skolotājs teica: "Tā nevar būt!"

[Dziguns]: "Ja visi novadnieki nīst kādu cilvēku, kāds viņš ir?"

Skolotājs teica: "Tā nevar būt! Ka neiznāk tā: *labie* novadnieki viņu mīl un sliktie - nīst."

子曰君子易事而難說也說之不以其道不說也及其使人也器之小人難事而易說也說之雖不以道說之及其使人也求備焉

Skolotājs teica: "Cildenajam viegli pakalpot, bet grūti viņu apmierināt. Ja tas, ar ko viņu mēģina apmierināt, nesaskan ar *dao*, - būs neapmierināts. Cilvēkus viņš lieto kā traukus [saskaņā ar viņu spējām]."

Mazajam cilvēkam grūti pakalpot, bet viegli viņu apmierināt. Kaut tas, ar ko viņu apmierina, nesaskan ar *dao*, - būs apmierināts. Nodarbinot cilvēkus, [viņš] pieprasī pilnīgumu [nerēķinās ar viņu spējām]."

子曰君子泰而不驕小人驕而不泰

Skolotājs teica: "Cildenais ir mierīgs un nav uzpūtīgs, mazais cilvēks ir uzpūtīgs un nav mierīgs."

子曰剛毅木訥近仁

Skolotājs teica: "Tas, kurš pēc rakstura ir stingrs, apņēmīgs, vienkāršs un stostīgs, jau ir tuvu cilvēciskumam"

子曰以不教民戰是謂棄之

Skolotājs teica: "Karam izmantot neapmācītu tautu nozīmē pamest to [likteņa varā]."

憲問篇第十四

14. nodaļa. "Sjaņs jautāja"

憲問耻子曰邦有道穀邦無道穀耻也

Sjaņs jautāja par kaunu.

Skolotājs teica: "Valstī ir *dao* - [domāt tikai] par atalgojumu, valstī nav *dao* - [domāt tikai] par atalgojumu. Kauns!"

克伐怨欲不行焉可以為仁矣子曰可以為難矣仁則吾不知也

[Sjaņs jautāja:] "Ja atmet godkāri, iedomību, neapmierinātību, alkatību, - vai to var uzskatīt par *cilvēciskumu?*"

Skolotājs teica: "To var uzskatīt par grūtu lietu. Nezinu, vai tas ir *cilvēcisks*ums"

子曰士而壞居不足以為士矣

Skolotājs teica: "Skolots vīrs, kam rūp mājoklis, nav pelnījis skolota vīra vārdu!"

子曰邦有道危言危行邦無道危言孫

Skolotājs teica: "Kad valstī ir *dao*, augsti ir vārdi, augsti ir darbi. Kad valstī nav *dao*, augsti ir darbi, bet vārdi - pazemīgi!"

子曰有德者必有言有言者不必有德仁者必有勇勇者不必有仁

Skolotājs teica: "Kam ir *de*, noteikti ir vārds; kam ir vārds, neba noteikti ir *de*. Kam piemīt cilvēciskums, noteikti ir drosme; kam ir drosme, neba noteikti u cilvēciskums"

子曰君子而不仁者有矣夫未有小人而仁者也

Skolotājs teica: "Vai *cildenais* vīrs mēdz būt bez cilvēciskuma? Bet kas tiešām nemēdz būt, - *mazais cilvēks* ar cilvēciskumu?

子曰愛之能勿勞乎忠焉能無誨乎

Skolotājs teica: "Vai pie mīlestības var nepiestrādāt? Un *taisnīgums*? Vai var nepamācīt [to, uz ko tas vērsts]?"

子曰貧而無怨難富而無驕易

Skolotājs teica: "Būt nabagam un neapvainoties - grūti; būt bagātam un nedīzoties-viegli."

子路問成人子曰若臧武仲的知公绰之不欲卞莊子之勇冉求之藝文之以禮樂亦可以為成人矣曰今之成人者何必然見利思義見危授命久要不忘平生之言亦可以為成人矣

Dzilu jautāja par pilnīgo cilvēku.

Skolotājs teica: "Ja [apvienotu] Dzana Vudžuna zināšanas, Gunčuo nesavību, drosmi, kas piemita Džuandzi no Blaņas pilsētas, Zaņ Cju prasmi izrotāt ar *rituālu* un mūziku, tad, iespējams, iznāktu pilnīgais cilvēks."

Teica: "Vai šodienas pilnīgajam cilvēkam noteikti jābūt tādam pašam? Par pilnīgo cilvēku var uzskatīt arī tādu, kas, redzot izdevīgumu, domā par *ideju*, redzot briesmas, atdod dzīvību, dzīves laikā nekad neaizmirst doto vārdu."

子路問事君子曰勿欺也而犯之

Dzilu jautāja par kalpošanu valdniekiem.

Skolotājs teica: "Nemelot un atsegta [valdnieka kūdas]."

子曰君子上達小人下達

Skolotājs teica: "*Cildenais* vīrs virzās augšup, *mazais* cilvēks virzās lejup."

子曰古之學者為己今之學者為人

Skolotājs teica: "Senatnē mācījās sevis dēļ, tagad mācās citu dēļ."

子曰不在其位不謀其政

Skolotājs teica: "Nebūdams viņa vietā, neaprunā viņa valdīšanu."

曾子曰君子思不出其位

Dzendzi teica [“Jidzjin”grāmatas vārdiem]: “**Cildenais** aizdomājies [līdz lie-tu būtībai], neatstājot savu vietu.”

子曰君子耻其言而過其行

Skolotājs teica: “*Cildenais* vīrs kaunas, ja viņa vārdi pārsniedz viņa darbus.”

子曰君子道者三我無能焉仁者不憂知者不惑勇者懼
子貢曰夫子自道也

Skolotājs teica: “*Cildenā* vīra *dao* sastāv no trim daļām, kuras man pašam nav pa spēkam: *cilvēciskais* neskumst, zinošais nešaubās, drosmīgais nebūstas.”

Dziguns teica: “Godātais tēvs pats pārāk kautrīgs.”

子貢方人子曰賜也賢乎哉夫我則不暇

Dziguns mēdza salīdzināt cilvēkus.

Skolotājs teica: “Ci, vai esi jau *visapdāvinātākais*? Bet man par tādu kļūt nav laika.”

子曰不患人不已知患其不能也

Skolotājs teica: “Nebažījies cilvēkiem nezinot tevi, bažījies, ka tu nejaudā [izzināt cilvēkus].”

子曰不逆詐不億不信抑亦先覺者是賢乎

Skolotājs teica: "Tas, kurš necenšas pirms laika atklāt melus, pirms laika nedomā par nepatiesumu, ir pazemīgs, bet no paša sākuma visu saprot, ir visapdāvinātākais"

微生畊謂孔子曰邱何爲是栖栖者與無乃爲佞乎孔子曰非敢爲佞也疾固也

Veišens Mu teica Konfūcijam: "Cju! Par ko esi tik norūpējies? Vai neesi vairs daiļrunīgs?"

Skolotājs teica: "Neuzdrīkstos būt daiļrunīgs: sāp [cilvēku] aprobežotība."

子曰驥不稱其力稱其德也

Skolotājs teica: "[Labu] zirgu nosaka nevis pēc viņa spēka, bet pēc *de*"

或曰以德報怨何如子曰何以報德以直報怨以德報德

Kāds teica: "Par apvainojumu - maksāt ar *de*?"

Skolotājs teica: "Kāpēc maksāt ar *de*? Par apvainojumu maksā pēc taisnīguma. Par *de* maksā ar *de*."

子曰莫我知也夫子貢曰何爲其莫知子也子曰不怨天不尤人下學而上達知我者其天乎

Skolotājs teica: "Mani nezina!"

Dziguns teica: "Ko nozīmē "mani nezina"?"

Skolotājs teica: "Es neapvainojos uz debesīm, nevainoju cilvēkus, pētot apakšu, sasniedzu augšu - tās, kas mani zina, ir debesis!"

公伯寮憇子路於季孫子服景伯以告曰夫子固有惑志
於公伯寮吾力猶能肆諸市朝子曰道之將行也與命也
道之將廢也與命也公伯寮其如命何

Gunbo Liao pastāstīja Dzjisūnam melus par Dzīlu. Dzīfu Dzjinbo paziņoja
par to [Konfūcijam] ar piebildi: "Godātais tēvs, [Dzjisūns] stūrgalvīgi jūt līdz
Gunbo Liao. Man spēka gana, lai [nelieša līķi] izstādītu pils laukumā."

Skolotājs teica: "Dao ved - kas to nosaka? Liktenis! Dao pazudina - kas to
nosaka? Liktenis! Vai tad Gunbo Liao ir līdzīgs liktenim?"

子曰賢者辟世其次辟地其次辟色其次辟言

Skolotājs teica: "[Kad valstī ir nekārtība] visapdāvinātākie bēg no pasaules,
citi - no valsts, citi - no ārišķības, vēl citi - no vārdiem."

子曰作者七人矣

Skolotājs teica: "Septiņi cilvēki to izdarījuši [juku laikos atstājuši amatus
un aizgājuši ēnā]!"

子路宿於石門晨門曰奚自子路曰自孔氏曰是知其不
可而為之者與

Dzīlu pārnakšņoja pie Akmens vārtiem.

No rīta vārtu sargs teica: "O! No kurienes?"

Dzīlu teica: "No Konfūcija kunga."

[Vārtu sargs] teica: "Vai tas ir tas pats, kurš zina, ka nejaudā, un tomēr
dara?"

子擊磬於衛有荷蕡而過孔氏之門者曰有心哉擊磬乎既而曰鄙哉硁硁乎莫已知也斯已而已矣深則厲淺則揭子曰果哉末之難矣

Kad Skolotājs dzīvoja Vēju valstī, [viņš pats uzņēmās pienākumu] sist pa akmens plāksni [lai cilvēki varētu noteikt laiku].

Kāds ar salmu grozu uz muguras gāja garām Konfūcija kunga durvīm un teica: "Izlēmīgs! Vai jāsist pa akmeni?"

Tad teica: "Cik prasti! Ietiepīgs esi? Cilvēki paši sevi nepazīst, un tev nav jāturpina. Beidz! [„Šīdzjin” taču saka:] "Ja dzīļš, - briēn ar visām drēbēm, ja sekls, - piepacel!"

Skolotājs teica: "Un gala rezultātā [aizmirsti par cilvēkiem]? Tas nav grūti!"

子曰上好禮則民易使也

Skolotājs teica: "Ja augšā mīl **rituālu**, tautu viegli vadīt!"

子路問君子子曰修己以敬曰如斯而已乎曰修己以安人曰如斯而已乎曰修己以安百姓修己以安百姓堯舜其猶病諸

Dzilu jautāja par *cildeno* vīru.

Skolotājs teica: "Lai iegūtu cieņu, [viņš] pilnveido sevi."

[Dzilu] teica: "Kam galu galā viņš līdzīgs?"

[Skolotājs] teica: "Pilnveido sevi, lai nomierinātu tautu."

[Dzilu] teica: "Kam galu galā viņš līdzīgs?"

[Skolotājs] teica: "[Viņš] pilnveido sevi, lai nomierinātu vienkāršos cilvēkus. Pilnveidot sevi, lai nomierinātu tautu, - ar to īpaši sirga Jao un Šunjs!"

原壤夷俟子曰幼而不孫弟長而無述焉老二不死是為賊以仗叩其脰

Juaņs Zans gaidīja kā mežonis no ~~ji~~tautas [neizpildot rituālu].

Skolotājs teica: "Bērnībā nedarīt tā, kā pienākas mazdēlam un dēlam, izaugt un nenodot [tālāk], kļūt vecam un nemirt - tie ir noziegumi!"

Tad ar spiekī iesita viņam pa kāju.

論語卷之八

Astotais tīstoklis

衛靈公篇第十五

15. nodaļa. "Linguns no Vēju valsts"

衛靈公問陳於孔子。孔子對曰：俎豆之事，則嘗聞之矣；軍旅之事，未之學也。明日遂行，在陳絕糧。從之病，莫能興。子路愴見曰：君子亦有窮乎？子曰：君子固窮，小人窮斯濫矣。

Linguns no Vēju valsts pajautāja Konfūcijam par karaspēka ierindu.

Konfūcijs atbildēja: "Kādreiz esmu dzirdējis par upurēšanas trauku lietām, taču vēl neesmu studējis kara lietas."

Nākamajā dienā viņš devās prom. Cenu valstī viņam aptrūka pārtika. Viņa sekotāji tā sasirga, ka nevarēja piecelties kājās. To redzot, Dzilu noskuma un teica: "Cildenais arī var nonākt trūkumā?"

Skolotājs teica: "Cildenais pat trūkumā saglabā stingru raksturu, mazais cilvēks, nonākot trūkumā, neievēro robežas."

子曰：賜也！女以予為多學而識之者與？對曰：然非與曰非也。予一以貫之。

Skolotājs teica: "Ci, tu, vai tu uzskati mani par cilvēku, kas daudz mācījies un daudz zina?"

Atbildot teica: "Protams. Vai tad nē?"

[Skolotājs] teica: "Nē. Es [zinu] vienu un uz tā uzveru [visu]!"

子曰由知德者鮮矣

Skolotājs teica: "Jou! Reti ir tie, kas zina de!"

子曰無爲而治者其舜也與夫何爲哉恭己正南面而已矣

Skolotājs teica: "Suns bija no tādiem, kas pārvalda bez mērķa. Vai vēl kāds tā mācēja? [Viņš sēdēja] pašcieņas pilns, ar seju taisni pret dienvidiem. Un viiss."

子曰直哉史魚邦有道如矢邦無道如矢君子哉蘧伯玉
邦有道則仕邦無道則可卷而懷之

Skolotājs teica: "Cik vēsturnieks Jujs taisns! Kad valstī bija *dao*, - kā bulta! Kad valstī nebija *dao*, - kā bulta!

Cjujs Bojujs ir *cildenais* vīrs! Kad valstī bija *dao*, - dienēja. Kad valsti nebija *dao*, - [savus talantus] saritināja un noglabāja."

子曰可與言而不與之言失人不可與言而與之言失言
知之不失人亦不失言

Skolotājs teica: "Ja ar kādu ir vērts apmainīties vārdiem, bet apmainīties vārdiem neiznāk, - zaudēji cilvēku. Ja ar kādu nav vērts apmainīties vārdiem, bet to dari, - zaudēji vārdus. Zinātgais nezaudē cilvēkus un nezaudē vārdus."

子曰志士仁人無求生以害仁有殺身以成仁

Skolotājs teica: "Mācītie vīri ar tieksmi [uz ošiem mērķiem] un cilvēki ar *cilvēciskumu* negrib tādu dzīvi, kas kaitētu *cilvēciskumam*. Lai sasniegtu *cilvēciskumu*, gatavi nonāvēt sevi."

子貢問為仁子曰工欲善其事必先利其器居是邦也事其大夫之賢者友其士之仁者

Dzīguns jautāja, kā īsteno cilvēciskumu.

Skolotājs teica: "Kad amatnieks grib labi veikt darbu, sākumā noteikti noasina savus rīkus.

Dzīvojot kādā valstī, kalpo visapdāvinātākajiem augstmaņiem un draudzējies ar vīriem, kam ir cilvēcisks?

子曰人無遠慮必有近憂

Skolotājs teica: "Ja cilvēkam nav tālejošu nodomu, bēdas ir tuvu."

子曰已矣乎吾未見好德如好色者也

Skolotājs teica: "Beigas! Es nereditu tos, kas de mīl tikpat, cik ārējo izskatu!"

子曰臧文仲其竊位者與知柳下惠之賢而不與立也

Skolotājs teica: "Dzans Vēndžuns? Tas, kurš iezagās amatā un, zinot par Liusja Hueja izcilo gudrību, neaicināja viņu stāvēt pie troņa?"

子曰躬自厚而薄則於人則遠怨矣

Skolotājs teica: "Tāds, kurš pret sevi ir stingrs un pret cilvēkiem - saudzīgs, attālina [no sevis cilvēku] neapmierinātību."

子曰不曰如之何如之何者吾末如之何也已矣

Skolotājs teica: "Tādam, kurš neprasa: kas tas ir, kas tas ir, es nemācišu, kastas ir. Un viss."

子曰群居終日言不及義好行小慧難矣哉

Skolotājs teica: "Visu dienu pavadīt pūlī, vārdiem nenobriestot līdz idejai, iedarbinot tikai mazās prāta spējas, - grūti!"

子曰君子義以為質禮以行之孫以出之信以成之君子哉

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs ideju nēm par izejvielu, ar rituālu to virza, ar kautrīgumu ļauj tai izpausties, ar patiesumu to pilnveido. Tāds ir cildenais vīrs!"

子曰君子病無能焉不病人之不己知也

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs sīrgst savā nevarīguma dēļ, bet nesīrgst tādēļ, ka cilvēki viņu nepazīst."

子曰君子病沒世而名不稱焉

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs sīrgst ar šo: kad viņa vairs nebūs, viņa vārdu nepieeminēs."

子曰君子求諸己小人求諸人

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs tiecas pretī sev. Mazais cilvēks tiecas pretī ļaudīm."

子曰君子矜而不爭群而不黨

Skolotājs teica: "Cildenajam vīram ir pašcieņa, un viņš nestrīdas, pat pūlī viņš nepulcē partijas.".

子曰君子不以言舉人不以人廢言

Skolotājs teica: "Cildenais vīrs paaugstina cilvēkus nejau vārdu dēļ un atceļ vārdus nejau cilvēku dēļ."

子貢問曰有一言而可以終身行之者乎子曰其恕乎己所不欲勿施於人

Dzīguns jautāja: "Vai ir viens vienīgs vārds, ar kuru iet līdz mūža galam?"

Skolotājs teica: "Šīs vārds ir līdzjūtība! - Ko negribi sev, to nedod citiem!"

子曰吾之於人也誰毀誰譽如有所譽者其有所試矣斯民也三代之所以直道而行也

Skolotājs teica: "Būdams ar cilvēkiem, - kuru peļu, kuru slavēju? Ja kāds pelnījis uzslavu, pārbaudu, kāds viņš ir.

[Tas nebūs jādara, ja] šī tauta nems par paraugu *taisnumu* un dao no *trim dinastijām* un tad - rīkosies."

子曰巧言亂德小不忍則亂大謨

Skolotājs teica: "Skaisti vārdi izārda *de*, vismazākā nepacietība izārda lie-lus plānus."

子曰眾惡之必察焉眾好之必察焉

Skolotājs teica: "Pūlis ienīst kaut ko - noteikti jāizpēta! Pūlis mīl kaut ko - noteikti jāizpēta!"

子曰人能弘道非道弘人

Skolotājs teica: "Ne jau *dao* paplašina cilvēku, - cilvēks paplašina *dao*!"

子曰過而不改是謂過矣

Skolotājs teica: "Kļūda, kuru nelabo, ir kļūda!"

子曰吾嘗終日不食終夜不寢以思無益不如學也

Skolotājs teica: "Bieži dienām ilgi esmu izticis bez ēdienas un caurām nak-tīm bez miega, prātodams. Un - nekāda labumal To nevar pat salīdzināt ar zināšanu apguvi!"

子曰君子謀道不謀食耕也餒在其中矣學也祿在其中矣君子憂道不憂貧

Skolotājs teica: "Cīldenais vīrs apsver *dao*, bet neapsver, ko ēdīs. Kad ar galvenais ir bads, kad mācās, galvenais ir alga.

Cīldenais skumst pēc *dao*, bet neskumst, ja ir nabags."

子曰知及之仁不能守之雖得之必失之知及之仁能守之不莊以蒞之則民不敬知及之仁能守之莊以蒞之動之不以禮未善也

Skolotājs teica: "Ja sasniegtās zināšanas nesargā cilvēciskums, tās noteikti pazudīs. Ja sasniegtās zināšanas aizsargā cilvēciskums, bet tu neesi pašcieņas pilns, tiekoties ar zemākiem, tauta tevi negodinās. Ja sasniegtās zināšanas aizsargā cilvēciskums un tu esi pašcieņas pilns, tiekoties ar zemākiem, bet neaizkustini tos ar *rituālu*, arī tad nav labi."

子曰君子不可小知而可大受也小人不可大受而可小知也

Skolotājs teica: "Cīldenais vīrs nevar zināt mazo, bet var uztvert lielo. Mazais cilvēks nevar uztvert lielo, bet var zināt mazo."

子曰民之於仁也甚於水火水火吾見蹈而死者矣未見蹈仁而死者也

Skolotājs teica: "Cilvēciskums tautai svarīgāks par ūdeni un uguni: esmu redzējis, ka, metoties tajos, cilvēki mirst, taču neesmu redzējis, ka mirtu tie, kas metušies cilvēciskumā"

子曰當仁不讓於師

Skolotājs teica: "Īstenojot cilvēciskumu, nav jādod vieta pat savam Skolotājam."

子曰君子貞而不諒

Skolotājs teica: "Cīldenais vīrs - nelokāms un nav lēttīcīgs."

子曰事君敬其事而後其食

Skolotājs teica: "Kalpodams valdniekam, turi godā savu darbu, pēc tam - savu ēšanu."

子曰有教無類

Skolotājs teica: "Mācītam nav rangu."

子曰道不同不相爲謀

Skolotājs teica: "Kad nav vienota *dao*, - nav kopīgas ieceres."

子曰辭達而已矣

Skolotājs teica: "Vārds! Sasniegt, - un viss!"

師冕見及階孔曰階也及席孔曰席也皆坐子告之曰某在斯某在斯師冕出子張問曰於師言之道與孔曰然固相師之道也

[Konfūcija māju apmeklēja neredzīgais mūzikas] skolotājs Miaņs.

Kad pienāca pie kāpnēm, Skolotājs teica: "Kāpnes!"

Kad pienāca pie sēdeklā, Skolotājs teica: "Sēdeklis!"

Kad visi apsēdās, Skolotājs teica: "Te - tāds un tāds [cilvēks]! Te - tāds un tāds!"

Kad Miaņs bija aizgājis, Dzidžans pajautāja: "Vai tā bija jārunā ar [neredzīgo] skolotāju saskaņā ar *dao*?"

Skolotājs teica: "Protams! Tādā veidā jāpalīdz [neredzīgiem] skolotājiem saskaņā ar *dao*"

季氏篇第十六

16. nodaļa. "Dzji kungs"

季氏將伐顓臾冉有季路見於孔子曰季氏將有事於顓臾孔子曰求無乃爾是過與夫顓臾昔者先生以為東蒙主且在邦域之中矣是社稷之臣也何以伐爲冉有曰夫子欲之吾二臣者皆不欲也孔子曰求!周任有言曰陳力就列不能者止危而不持顛而不扶則將焉用彼相矣且爾言過矣虎兕出於柙龜玉毀於櫝中是誰之過與冉有曰今夫顓臾固而近於費今不取後世必為子孫憂孔子曰求君子疾夫舍曰欲之而必為之辭丘也聞有國有家者不患寡而患不均不患貧而患不安蓋均無貧和無寡安無傾夫如是故遠人不服則修文德以來之既來之則安之今由與求也相夫子遠人不服而不能來也邦分崩離折而不能守也而謨動干戈於邦內吾恐季孫之憂不在顓臾而在蕭牆之內也

Dzji kungs taisījās uzbrukt Džuanjuju valdījumam. Satikuši Konfūciju Zans Jou un Dzilu viņam teica: "Dzji kungs gatavojas sākt darbību pret

Džuanjuju valdījumu!"

Konfūcijs teica: "Jou! Vai tā nav tava kļūda? Upurēšanas lietās Džuanjuji ir [Lu] troņa kalpi. Agrāk dzimušie [Lu valdnieki] viņiem jau sen uzticējuši pārvaldīt [upurēšanas vietu] Austrumu Mena kalnā, kas turklāt atrodas [Lu] zemju pašā vidū. Kā var uzbrukt viņiem?"

Žaņs Jou teica: "Priekšnieks to grib! Mēs, abi viņa kalpi, negribam."

Konfūcijs teica: "Jou! [Vēsturnieks] Džou Žēns ir teicis: "Ir spēks - stājies ierindā, nejaudā - apstājies!" Kam vajadzīgs tāds pavadonis, kas kraujas malā nejaudā balstīt bet virsotnē - turēt? Un tavos vārdos ir kļūda! Ja tīgeris un taurs no aploka izskrējuši, bet dārgumi no rupuča bruņām un jašmas skapī saplaisājuši, kā kļūda tā ir?"

Žaņs Jou teica: "Tagad Džuanjuju valdījumam ir stipri nocietinājumi, turklāt tie atrodas tuvu [Dzjisūnu klanam piederošajai] Fejas pilsētai. Ja tagad tos nesagrābsim, vēlāk tie noteikti apdraudēs mūsu dēlus un mazdēlus!"

Konfūcijs teica: "Jou, cildenajam sāp, kad cilvēks izvairās pateikt: "Gribu šo!" un par katru cenu meklē atrunas. Es, Cju, esmu dzirdējis, ka esot valstis un ģimenes, kur nav bažu par iztrūkumu, bet ir bažas, ka nav vienlīdzības; kur nav bažu par nabadzību, bet ir bažas, ka nav miera. Kur vienlīdzība, tur nav nabadzības, kur sadarbība - nav iztrūkuma, kur miers - nav sabrukuma. Ja ir tāda [kārtība], kas tālos nepārliecina, tad jālabo raksti un tikumi, lai viņi nāktu. Veicini viņu nākšanu, pēc tam nomierini viņus."

Patlaban jūs, Jou un Cju, palīdzat savam priekšniekam. Tīkmēr tālie nav pārliecināti un nevēlas nākt; [Lu] valsts šķējas un brūk, un nav kam to sargāt. Bet jūs taisātiesiņi ieročus un cīnīties pret iekšēju [Lu] novadu! Baidos, ka Dzjisūna bēdīgais stāvoklis ir nevis dēļ Džuanjuju valdījuma, bet gan dēļ [jums], kas mājas sienās paslēpušies!"

孔子曰天下有道則禮樂征伐自天子出天下無道則禮樂征伐自諸侯出自諸侯出蓋十世希不失矣自大夫出五世希不失矣陪臣執國命三世希不失矣天下有道則政不在大夫天下有道則庶人不議

Konfūcijs teica: "Kad zem debesīm ir *dao*, *rituāli*, mūzika un karagājeni nāk no *debesu dēla*.

Kad zem debesīm nav *dao*, *rituāli*, mūzika un karagājeni nāk no vietvalžiem. Ja nāk no vietvalžiem, reti kurš nezaudē [valsti] aptuveni pēc desmit paaudzēm. Ja nāk no augstmaņiem, reti kurš nezaudē [valsti] pēc piecām paaudzēm. Ja ierēdņu padomdevēji pārņem valsts likteni savās rokās, viņi zaudē [valsti] pēc trim paaudzēm.

Kad zem debesīm ir *dao*, pārvaldīšana nav augstmaņu rokās. Kad zem debesīm ir *dao*, vienkāršie ļaudis un ierēdņi neaizstāv savīgas intereses."

孔子曰祿之去公室五世矣政逮於大夫四世矣故夫三桓之子孫微矣

Konfūcijs teica: "Jau piecās paaudzēs valdnieku namā nav ienākumu. Pārvaldišanu sagrābuši augstmaņi. Tādēļ valdnieka Huanguna pēcteči trīs paaudzēs ir tik maziski!"

孔子曰益者三友損者三友友直友諒友多聞益矣友便辟友善柔友便佞損矣

Konfūcijs teica: "Ir trīs draugi, kas tevi bagātina, un trīs draugi, kas rada iztrūkumu. Ja draudzēsies ar *taisno*, patieso un to, kas daudz dzirdējis, tas tevi bagātinās. Ja draudzēsies ar lišķi, mīkstčauli un tenkotāju, tas radīs tevī iztrūkumu."

孔子曰君子有三畏畏天命畏大人畏聖人之言小人不知天命而不畏也狎大人侮聖人之言

Konfūcijs teica: "Cīldenajam vīram ir bail no trim lietām: *debesu pavēles*, *dižciltīgajiem* un *gudrā vārdiem*. *Mazais cilvēks* nezina *debesu pavēli* un ne-baidās, pret dižciltīgajiem izturas valīgi un nicina *gudrā vārdus*."

孔子曰生而知之者上也學而知之者次也困而學之又其次也困而不學民斯爲下矣

Konfūcijs teica: "Kas zinīgs kopš dzimšanas, - visaugstākais. Kas zinīgs no mācībām - nāk pēc viņa. Nākamais ir tas, kurš mācās ar grūtībām. Vis-zemāko vietu ieņem tie, kam grūti, bet nemācās."

陳亢問於伯魚曰子亦有異聞乎對曰未也嘗獨立鯉趨而過庭曰學詩乎對曰未也不學詩無以言鯉退而學詩他日又獨立鯉趨而過庭曰學禮乎對曰未也不學禮無以立鯉退而學禮聞斯二者陳亢退而喜曰問一得三聞詩聞禮又聞君子之遠其子也

[Māceklis] Čeņs Kans jautāja [Konfūcija dēlam] Bojujam [Li]: "Vai esi dzirdējis no Skolotāja ko īpašu?"

Tas atbildēja: "Nē. Bet reiz viņš viens pats stāvēja, un es - Li - skrēju pāri pagalmam.

Viņš teica: "Vai mācies dzeju?"

Atbildēju: "Nē."

- "Nemācīsies dzeju, nebūs par ko runāt!"

Es - Li - aizgāju un sāku mācīties dzeju. Vēl citu dienu viņš viens pats stāvēja, un es - Li - skrēju pāri pagalmam.

Teica: "Vai mācies *rituālu*."

Atbildēju: "Nē."

- "Nemācīsies *rituālu*, nevarēsi *ietapt*?"

Es - Li - aizgāju un sāku mācīties *rituālu*. - Esmu dzirdējis tikai šos divus."

Čeņs Kans aizgāja un priecīgs teica: "Es jautāju par vienu, bet uzzināju veselas trīs lietas: par dzeju, par *rituālu* un par to, ka *cildenais* vīrs attālina savu dēlu!"

邦君之妻君稱之曰夫人夫人自稱曰小童邦人稱之曰君夫人稱諸異邦曰寡小君異邦人稱之亦曰君夫人

Valsts valdnieka sievu valdnieks sauc par "sieuu". Sieva pati sevi sauc par "mazo bērnu". Valsts iedzīvotāji viņu sauc par "valdnieka sievu". Uzrunājot citu valstu cilvēkus, viņa sauc sevi par "necienīgu mazo valdnieku". Citas valsts iedzīvotāji arī sauc viņu par "valdnieka sievu".

論語卷之九

Devītais tīstoklis

陽貨篇第十七

17. nodaļa. "Jans Huo"

陽貨欲見孔子孔子不見歸孔子豚孔子時其亡也而往拜之遇諸途謂孔子曰來予與爾言曰懷其寶而迷其邦可謂仁乎曰不可好從事而亟失時可謂知乎曰不可日月逝矣歲不我與孔子曰諾吾將仕矣

Jans Huo vēlējās satikt Skolotāju Kunu. Skolotājs Kuns nevēlējās tikties. Tad [viņš] Skolotājam Kunam uzdāvināja sivēnu. Pateikties Skolotājs Kuns gāja laikā, kad [Jana Huo] nebija mājās. Abi nejauši satikās uz ceļa.

Uzrunājot Skolotāju Kunu, [viņš] teica: "Panāc! Man tev kas sakāms. Ja, kā teiks, "iebāž azotē dārgumu un maldina savu valsti", vai to var saukt par cilvēciskumu?"

Teica: "Nevar."

- "Mīl darbību, bet nemitīgi iznieko laiku, - vai tādu var saukt par zinošu?"

Teica: "Nevar."

- "Dienas un mēneši aiziet. Gadi nepalieki ar mums!"

Skolotājs Kuns teica: "Esmu piekritis! Es dienēšu."

子曰性相近習相遠

Skolotājs teica: "Daba savstarpēji tuvina. Paražas savstarpēji attālina."

子曰性相近也習相遠也

Skolotājs teica: "Tikai visaugstākās zināšanas un pēdējā muļķība nemainās!"

子之武城聞弦歌之聲夫子莞爾而笑曰割雞焉用牛刀子游對曰昔者偃也聞諸夫子曰君子學道則愛人小人學道則易使也子曰二三子偃之言是也前言戲之耳

Vučenas pilsētā Skolotājam gadījās dzirdēt stīgu instrumentus un dziesmas. Godātās tēvs smīkñādams sacīja: "Griezt vistu ar vērsim domātu nazi?"

Dzijou atbildēja: "Agrāk es, Jao, biju dzirdējis godātā tēva sacīto: "Cilde nāis mācās *dao*, lai milētu cilvēkus, *mazais cilvēks* mācās *dao*, lai vieglāk pakļautos."."

Skolotājs teica: "Visi mani dēli, skolnieki, - Jao vārdi ir pareizie! Iepriekš sacītais bija vien spēle."

[Dzijou, Vučenas pilsētas galva, būdams Konfūcija skolnieks, visiem lika apgūt *dao* ar mūzikas palīdzību. Konfūcijam sāka likties, ka pilsēta ir par mazu *dao* apgūšanai. Viņš izsmēja Dzijou, salīdzinot viņa pārvaldīto pilsētu ar vistu. Dzijou, savukārt, atgādināja Skolotājam viņa pašus parto, ka *dao* apgūšana attiecināma uz visiem. Konfūcijam neatlika nekas cits, kā izlikties, ka viņš pajokojis.]

子張問仁於孔子孔子曰能行五者於天下爲仁矣請問之曰恭寬信敏惠恭則不侮寬則得眾信則人任焉敏則有功惠則足以使人

Dzidžans jautāja Konfūcijam par *cilvēciskumu*.

Konfūcijs teica: "Kas zem debesīm spēj turēties pie pieciem, tam piemīt *cilvēciskums*"

[Dzidžans:] "Lūdzu pasakiet, kas tie ir?"

[Konfūcijs:]

"Pašcieņa, vēriens, *patiesums*, cītība, žēlsirdība.

Ja ir pašcieņa, nevar pazemot. Ja piemīt vēriens, saņems cilvēku atbalstu. Ja pats esи *patiess*, arī cilvēki pildīs savus pienākumus. Ja esи cītīgs, gūsi panākumus. Ja esи žēlsirdīgs, spēsi pareizi izmantot cilvēkus."

子曰小子何莫學夫詩詩可以興可以觀可以群可以怨
通之事父遠之事君多識於鳥獸草木之名

Skolotājs teica: "Bērniņi! Kādēļ neviens no jums nemācās dzeju? Dzeja var pacelt var ieraut dzīlumā, var vienot un radīt neapmierinātību, [iemāca, kā] tuvumā kalpot tēvam un tālumā kalpot valdniekam. Daudz uzzināsiet par putnu, zvēru, zāļu un koku vārdiem."

子謂伯魚曰女爲周南召南矣乎人而不為周南召南其猶正牆面而立也與

Skolotājs teica Bojujam: "Vai tu mācies "Džounaņ" un "Šaonaņ" dzeju? Ja cilvēks nemācās "Džounaņ" un "Šaonaņ" dzeju, tas ir it kā viņš stāvētu ar seju pret sienu."

子曰禮云禮云玉帛云乎哉樂云樂云種鼓云乎載

Skolotājs teica: "Sakām: "**Rituāls! Rituāls!**" - Vai tad runājam [tikai] par dārgakmeņiem un zīdu? Sakām: "Mūzika! Mūzika!" - Vai tad runājam [tikai] par zvaniem un bungām?"

子曰色厲而內荏譬諸小人其猶穿窬之盜也與

Skolotājs teica: "Arēja stingrība, bet iekšējs vājums raksturo mazos cilvēkus. Vai ar viņiem nav tā kā ar zagli, kurš lien pāri sienai [bai]odamies, ka tiks pieķerts??"

子曰鄉原德之賊也

Skolotājs teica: "Lauciniecisks vientiesīgums ir **de** laupītājs."

子曰道聽而途說德之棄也

Skolotājs teica: "Dzirdēt **dao** un pāpāt par to ceļa vidū ir **de** nozaudēšana."

子曰鄙夫可與事君也與哉其未得之也患得之既得之患失之苟患失之無所不至矣

Skolotājs teica: "Vai zems cilvēks var kalpot valdniekam? Pirms sasniegt, bažījas, ka nav sasniedzis. Kad sasniedzis, bažījas, ka pazaudēs. Ja reiz bažījas, ka zaudēs, nav nekā, uz ko nebūtu gatavs."

子曰古者民有三疾今也或是之亡也古之狂也肆今之狂也蕩古之矜也廉今之矜也忿戾古之愚也直今之愚也詐而已矣

Skolotājs teica: "Senatnē tautai bija trīs slimības, šodien laikam tādu vairs nav - ir ļaunākas. Senlaiku karstgalvjiem bija plašs vēriens, mūsdienu karstgalvji ir izlaisti; senlaiku stingrie bija izpalīdzīgi, mūsdienu stingrie ir rupji; senlaiku muļķi bija **taisnie**, mūsdienu muļķi ir melīgi. Un viss."

子曰惡紫之奪朱也惡鄭聲之亂雅樂也惡利口之覆家邦者

Skolotājs teica: "Ienīstu, kad violetais uzvar sarkano! Ienīstu, kad Dzenu valsts melodijas izjauc paraugmūzikas kārtību! Ienīstu, kad tie, kam izdevīgi palaist muti, sagrauj valsti!"

子曰予欲無言子貢曰子如不言則小子何述焉子曰天何言哉四時行焉百物生焉天何言哉

Skolotājs teica: "Es vēlos, kaut man nebūtu vārdu!"

Dzīguns teica: "Ja Skolotājs nerunās, kā tad nodos skolēniem zināšanas?"

Skolotājs teica: "Kādi vārdi ir debesīm! Četri gadalaiki mijas! Un visas lietas dzimst! Kādi vārdi ir debesīm!"

孺悲欲見孔子孔子辭以疾將命者出戶取瑟而歌使之聞之

Žu Bejs gribēja satikt Konfūciju. Konfūcijs teicās sasirdzis. Kad tas, kam bija jānodod ziņa, jau bija izgājis pa vārtiem, Konfūcijs paņēma stīgu instrumentu se un sāka dziedāt - tā, lai dzird.

子曰飽食終日無所用心難矣哉不有博奕者乎為之猶賢乎已

Skolotājs teica: "Ēst caurām dienām, pat neizmantojot savu sirdi, - grūti! Vai neatrastos kāds dambretes spēlētājs? Tā tomēr būtu salīdzinoši prātīgāka nodarbošanās!"

子路曰君子尚勇乎子曰君子義以為上君子有勇而無義為亂小人有勇而無義為盜

Dzilu teica: "Vai *cildenais* vīrs drosmi vērtē augstu?

Skolotājs teica: "*Cildenajam* vīram pirmajā vietā ir *ideja*. Ja *cildenajam* vīram būs drosme bez *idejas*, tas var novest pie nekārtības. Ja *mazajam cilvēkam* būs drosme bez *idejas*, sāksies laupīšana."

子貢曰君子亦有惡乎子曰有惡惡稱人之惡者惡居下流而訕上者惡勇而無禮者惡果敢而窒者曰賜也亦有惡乎惡微以為知者惡不孫以為勇者惡訐以為直者

Dzīguns [Ci] teica: "Vai *cildenais arī ienīst?*"

Skolotājs teica: "Ienīstu! Ienīstu tos, kas aprunā cilvēkus. Ienīstu tādus, kas dzīvo upes lejasdaļā, bet izsmēj tos, kas [mīt] upes augštecē. Ienīstu drosmīgos, kas neievēro *rituālu*. Ienīstu tos, kuri uzdrošinās rīkoties, bet aizsprosto [cikiem ceļu]."

[Vēl] teica: "Cil! Vai tu arī kādu ienīsti?"

[Dzīguns teica:] "Ienīstu tos, kas svešu domu uzdod par savām zināšanām. Ienīstu nepaklaustīgos, kas uzdod sevi par drosmīgiem. Ienīstu neiecietīgos, kas uzdod sevi par taisnīgumu mīlošajiem."

子曰唯女子與小人為難養也近之則不孫遠之則怨

Skolotājs teica: "Tikai sievietes un *mazos cilvēki* ir grūti audzināt: ja viņiem tuvojies, - neklausās, ja attālinies, - ir nepmierināti."

子曰年四十而見惡焉其終也已

Skolotājs teica: "Ja kādam jau ir četrdesmit gadu, bet viņš saskata tikai jauno, tad viņam beigas!"

微子篇第十八

18. nodaļa. "Veidzi"

微子去之箕子爲之奴比干諫而死孔子曰殷有三仁焉

Veidzi aizgāja no viņa [nežēlīgā Sanu Jiņu dinastijas imperatora Džou]. Cjedzi kļuva par viņa vergu. Bigaņš nēmās pamācīt un tika nonāvēts.

Skolotājs teica: "Trim Jiņu impērijas pārstāvjiem piemita cilvēciskums":

齊人歸女樂季桓子受之三日不朝孔子行

No Cji atsūtīja dziedātājas un dejotājas. Dzji Huaņdzi pieņēma šo dāvanu. Trīs dienas nebija pārvaldes! Konfūcijs aizgāja.

長沮桀溺耦耕孔子過之使子路問津焉長沮曰夫執輿者為誰子路曰是孔丘曰是魯孔丘與曰是也曰是知津矣問於桀溺桀溺曰子為誰曰為仲由曰是魯孔丘之徒

與對曰然曰滔滔者天下皆是也而誰以易之且而於其從辟人之士也豈若從辟世之士哉耰而不輶子路行以告夫子憮然曰鳥獸不可與同群吾非斯人之徒與而誰與天下有道丘不與易也

Čandzjujs un Dzjeni [kuri vairījās no ierēdņa pienākumiem] kopā ara zemi. Konfūcijs brauca viņiem garām un lika Dzilu pajautāt par pārceltuvi.

Čandzjujs teica: "Bet kas tur ar tevi vada ratus?"

Dzilu teica: "Tas ir Kuns Cju."

[Čandzjujs] teica: "Tad tu esi kopā ar Kunu Cju no Lu valsts?"

[Dzilu] teica: "Jā."

[Čandzjujs] teica: "Tas jau pats zina, kur pārceltuve!"

[Dzilu] pajautāja Dzjeni.

Dzjeni teica: "Kas tu esi?"

[Dzilu] teica: "Esmu Džunjou."

[Dzjeni] teica: "Vai tu seko Kunam Cju no Lu valsts?"

[Dzilu] atbildēja: "Tā ir."

[Dzjeni] teica: "Visur zem debesīm ceļas nekārtības viļņi! Kas to var izmainīt? Tu seko mācītam vīram, kurš bēguļo no [atsevišķiem] cilvēkiem. Vai tad nav labāk sekot mācītiem vīriem, kas aizbēguši no visas pasaules?"

Viņš turpināja art un vairs neapstājās. Dzilu panāca Konfūciju un izstāstīja viņam.

Godātās tēvs nopūtās un teica: "[Mēs] nevaram izveidot kopēju baru ar putniem un zvēriem. Ja es neiešu kopā ar cilvēkiem, kurš tad ies? Un ja zem debesīm būtu *dao*, tad es, Cju, nerūpētos par pārmaiņām!"

子路從而後遇丈大以杖荷篠子路問曰子見夫子乎曰四體不勤五谷不分孰為父子植其杖而芸子路拱而立止子路宿殺雞為黍而食之見其二子焉明日子路行以告子曰隱者也使子路反見之至則行矣子路曰不仕無義長幼之節不可廢也君臣之義如之何其廢之欲潔其身而亂大倫君子之仕也行其義也道之不行已知之矣

Dzilu, iedams nopakāj Konfūcijam, satika vecu vīru, kurš nesa uz nūjas bambusa grozu, pilnu ar zāli.

Dzilu jautāja: "Skolotāj, vai būsiet redzējis godāto tēvu?"

Tas teica: "Četri ķermena locekļi tam neizločīti, piecus augus tas neatšķir, kas viņš par godāto tēvu?"

Viņš iesprauda zemē nūju un sāka ravēt. Dzīju stāvēja blakus, salicis rokas cieņas parādīšanai. Vecais vīrs pabeidza darbu un piedāvāja viņam naktsmītni; viņš nokāva gaili, novārīja sāri, pabaroja to un iepazīstināja ar saviem diviem dēliem.

Nākamajā rīta Dzilu panāca Konfūciju un izstāstīja viņam.

Skolotājs teica: "Viņš ir no tiem, kas vairās [no ierēdņa pienākumiem]."

Konfūcijs lika Dzilu atgriezties, lai to vēlreiz satiktu. Bet, kad Dzilu tur ieradās, vecais vīrs jau bija aizgājis. Tad Dzilu teica [viņa mājniekiem]:

"Nekļūt par ierēdni ir *idejas* trūkums. Robežas starp pieaugušajiem un bērniem nevar iznīcināt. Un kā var iznīcināt valdnieka un padotā *idejai* Gribi palikt tīrs? Tad lielā kārtība sabruks. *Cīdenais* kļūst par ierēdni, lai īstenuotu šo *ideju*. *Dao* ir nesasniedzams, to jau mēs zinām."

論語卷之十

Desmitais tīstoklis

子張篇第十九

19. nodaļa. "Dzidžans"

子張曰士見危致命見得思義祭思敬喪思哀其可已矣

Dzidžans teica: "Redzot draudus, mācītais vīrs atdod sevi likteņa varā; redzot, ka var ko saņemt, - domā par *ideju*; upurējot senčiem, - domā par cieņas parādīšanu; sērodams apcer bēdas.Tādu var uzskatīt par gluži pareizu."

子張曰執德不弘信道不篤焉能爲有焉能爲亡

Dzidžans teica: "Ja kāds turas pie *de*, bet nesaprot, ciktas milzīgs; ir patiess pret *dao*, bet nesaprot, cik tas dzīlš, - tāds var dzīvot, var arī nomirt."

子夏曰雖小道必有可觀者焉致遠恐泥是以君子不爲也

Dzisja teica: "Pat mazajā *dao* būtu uz ko paraudzīties. Bet, ejot uz tāliem mērķiem, tu baidies sasmērēties.Tādēļ *cildenais* vīrs ar to nenodarbojas."

子夏曰日知其所亡月無忘其所能可謂好學也已矣

Dzisja teica: "Katrū dienu jāizzina tas, ko vēl nezini, un mēneša laikā nedrīkst aizmirst to, ko jau proti. Tad var teikt, ka tu mīli mācīties. Un viiss."

子夏曰博學而篤志切問而近思仁在其中矣

Dzisja teica: "Plašu zināšanu apgūšana, iedziļināšanās tieksme, neatlaidīga taujāšana un pareizā risinājuma pietuvināšana - tajā ir cilvēciskums:

子夏曰百工居肆以成其事君子學以致其道

Dzisja teica: "Visādi amatnieki uzturas darbnīcās, lai apgūtu savu profesiju. Cildēnais vīrs mācās, lai sasniegtu savu *dao*:

子夏曰小人之過也必文

Dzisja teica: "Mazā cilvēka kļūdas noteikti piesegtas ar rakstiem."

子夏曰君子有三變望之儼然即之也溫聽其言也厲

Dzisja teica: "Cildēnajam vīram ir trīs mainīgi izskati: no attāluma skatoties, - dižens, tuvojoties, - maigs, bet klausoties viņa vārdos, - stingrs."

子夏曰君子信而後勞其民未信則以爲厲己也信而後諫未信則以爲謗己也

Dzisja teica: "Cildenais vīrs sākumā pārbauda, vai tauta ir *patiesa*, [tikai] pēc tam to nodarbina, - ja tauta nepatiess, tā var viņam kaitēt.

Viņš sākumā pārbauda, vai kungs ir *patiess*, [tikai] pēc tam norāda uz viņa kļūdām, - ja nepatiess, tas var apmelot viņu.

子夏曰大德不踰閑小德出入可也

Dzisja teica: "Ja lielais *de* ir normas robežas, mazais *de* var novirzīties šurp vai turp."

子夏曰仕而優則學學也而優則仕

Dzisja teica: "Ja, pildot ierēdņa pienākumus, izbrīvējas laiks, - mācies. Ja mācoties izbrīvējas laiks, - pildi ierēdņa pienākumus."

子游曰喪致乎哀而止

Dzijou teica: "Sērojot jāsasniedz visdzīļākā bēdu [sajūta], un tad jāpieliek punkts."

子游曰吾友張也爲難能也然而未仁矣

Dzijou teica: "Mans draugs Džans [Dzidžans] ir spējīgs paveikt grūti izdarāmas lietas. Taču viņam nepietiek cilvēciskuma:

曾子曰堂堂乎張也難與並爲仁

Dzendzi teica: "Cik Džans [Dzidžans] cienīgs! Bet kopā ar viņu grūti Istenot cilvēciskumu:

曾子曰吾聞諸夫子人未有自致者也必也親喪乎

Dzendzi teica: "Es dzirdēju no godātā tēva, ka cilvēki nemēdz pilnībā sevi atklāt. Bet tas katrā zinā notiekot vecāku bērēs."

曾子曰吾聞諸夫子孟莊子之孝也其他可能也其不改父之臣與父之政是難也

Dzendzi teica: "Es dzirdēju no godātā tēva, ka cieņu pret vecākiem, ko izrādīja Mens Džuandzi, varēja parādīt arī citi. Bet kas tiešām bija grūti izpildāms, ir tas, ka viņš nenomainīja tēva ierēdņus un tēva pārvaldes veidu."

孟氏使陽膚爲士師問與曾子曾子曰上失其道民散久矣如得其情則哀矜而勿喜

Menši lika Janām Fu klūt par noziegumu izmeklētāju.

Jans Fu jautāja Dzendzi.

Dzendzi teica: "Augšējie zaudējuši savu *dao*, tauta jau sen izkaisīta. Tādēļ, saņēmis ziņu par nozieguma apstākļiem, bēdājies par noziedznieku, bet nejūsmo par sevi."

Dzīguns teica: "Valdnieka Džou jaunums nebija tik liels, kā par to stāsta. Tieši tādēļ cildenais vīrs nedzīvo sliktā vietā upes palienē, lai uz viņu netiktu pārnests viss pasaules jaunums."

子貢曰君子之過也如日月之食焉過也人皆見之更也人皆仰之

Dzīguns teica: "Cildenā vīra klūdas var salīdzināt ar saules un mēness aptumsumu: klūdījies, - cilvēki skatās kā vienmēr, izlaboji klūdu, - cilvēki ar cieņu atliec galvas."

陳子禽謂子貢曰子爲恭也仲尼豈賢於子乎子貢曰君子一言以為知一言以為不知言不可不慎也夫子之不可及也猶天之不可階而升也夫子之得邦家者所謂立之斯立道之斯行綏之斯來勤之斯和其生也榮其死也哀如之何其可及也

Čeņs Dzicījīns sarunājās ar Dzīgunu: "Jūs, Skolotāj, tikai pieklājības dēļ dēvējat Džunni pārgudrāku nekā jūs pats?"

Dzīguns teica: "Cildenajam vīram pietiek ar vienu vārdu, lai viņu uzskatītu pārzinošu, un pietiek ar vienu vārdu, lai viņu uzskatītu par nezinošu. Tādēļ vārdos nevar nebūt piesardzīgs!"

Godāto tēvu nevar pārspēt, kā nevar atrast kāpnes, lai uzkāptu debesīs. Ja viņš tiktu pie valsts pārvaldīšanas, tad būtu kā izteicienā: "Liek stāvēt, - viņi stāv, parāda ceļu, - viņi iet, nomierina, - viņi nāk, parāda sirsnīgumu, - viņi bauda saskaņu. Viņa dzīve ir slavas pilna, un viņa nāve ir bēdu pilna." Ja tāds viņš bijis, kā viņu var pārspēt!"

堯曰篇第二十

20. nodala "Jao teica"

堯曰咨爾舜天之曆數在爾躬允執其中四海困窮天祿永終舜亦以命禹

Jao teica: "Ak! Tu, Šuņ! Debešķīgajā valdnieku paaudžu maiņā ir ierēķināts tavs augums. Uzticīgi turies pa vidu! Kad starp četrām jūrām dzīve kļūs smaga un trūcīga, debesu izaugsme [tev] būs beigusies."

Šuņs atkārtoja to pašu, kad pavēlēja Jujam [pārņemt valdīšanu].

子張問於孔子曰何如斯可以從政矣子曰尊五美屏四惡斯可以從政矣子張曰何謂五美曰君子惠而不費勞而不怨欲而不貧泰而不驕威而不猛子張曰何謂惠而不費子曰因民之所利而利之斯不亦惠而不費乎擇可勞而勞之又誰怨欲仁而得仁又焉貪君子無眾寡無小大無敢慢斯不亦泰而不驕乎君子正其衣冠尊其瞻視儼然人望而畏之斯不亦威而不猛乎

子張曰何謂四惡子曰不教而殺謂之虐不戒視成謂之暴慢令致期謂之賊猶之與人也出納之吝謂之有司

Dzidžans jautāja Konfūcijam: "Kā var pārvaldīt saskaņā ar [pamatnosacījumiem]?"

Skolotājs teica: "Godā "piecus skaistos" un atmet "četru jaunus" tad varēsi pārvaldīt saskaņā ar pamatnosacījumiem."

Dzidžans teica: "Kas ir "skaistie"?"

Skolotājs teica: "Cildenais virs ir žēlsirdīgs, bet lieki netērējas, liek strādāt, bet vienmēr apmierināts, vēlās cilvēciskumu un nav alkatīgs, viņš ir dižens, bet nav augstprātīgs, izraisa bailes, bet nav nikns."

Dzidžans teica: "Kas ir "žēlsirdīgs, bet lieki netērējas"?"

Skolotājs teica: "Ja tauta gūst labumu no tā, kas tai izdevīgs, vai tas nenozīmē "žēlsirdīgs, bet netērējas"? Un ja viņš atlasa strādāt spējīgos un liek viņiem strādāt, kurš tad jutīsies aizvainots?

Kāda tad alkatība, ja viņš vēlas cilvēciskumu un to sasniedz!

Ja cildenajam nav no svara ne pūlis, ne vienpatis, ne mazs, ne liels, ne darbīgs, ne slinks, vai tas nenozīmē, ka viņš ir "dižens, bet nav augstprātīgs"?

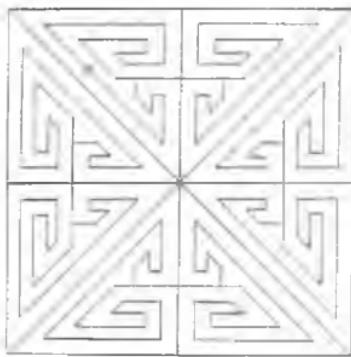
Kad cildenais sakārto savas drēbes un cepuri, viņš izskatās ļoti cienīgs. Bargs - cilvēki viņu pamana un baidās no viņa. Vai neiznāk, ka viņš "izsauc bailes, bet nav nikns"?"

Dzidžans teica: "Kas ir "četri jaunie"?"

Skolotājs teica: "Nežēlīga izrēķināšanās - nemācīt, bet uzreiz nonāvēt. Pārsteidzība - bez iepriekšējiem norādījumiem prasīt gatavu darbu. Kaitējums - novilcināt pavēles, bet pieprasīt, lai izpildīts laikā. Ierēdņa patvaļa - cilvēkiem piešķirti papildus līdzekļi, bet viņam ņēl tos izlaist no rokām."

子曰不知命無以為君子也不知禮無以立也不知言無以知人也

Skolotājs teica: "Nezini debesu pavēli, - nekļūsi par cildeno vīru. Nezini rituālu, - nevarēsi ietapt. Nezini vārdus, - nezināsi cilvēkus."

Skaidrojumi tekstā sastopamiem personvārdiem, nosaukumiem un jēdzieniem

A

Aiguns - Lu (sk.) valsts valdnieks. Viņa priekšvārds bija Dzjans (Agrāk kīniešiem bija vairāki priekšvārdi paveidi; lai tos atķirtu, skaidrojumos lietotas šādas latviešu valodas atbilstmes: priekšvārds - *min* viens vai vairāki otrie priekšvārdi - *dzi* pavārds -*hao* .)

Ar seju pret dienvidiem - Ķīnas valdnieku privilēģija oficiālo ceremoniju laikā. Pārnestā nozīmē - "pārvaldīt".

Astonas rindas - izvietot dejotājus astoņas rindās bija valsts galvas privilēģija.

B

Biaņa - pilsēta Lu (sk.) valstī.

Bigaņš - Sanu Jiņuff (sk.) impērijas pēdējā imperatora Džou (sk.) tēvocis. Par to, ka viņš aicināja imperatoru pārtraukt vieglprātīgu dzīvesveidu, imperators līcīs viņam izraut sirdi.

Bins - mērvienība beramām vielām. Atkarībā no laikmeta 1 *bins* bijis vienāds 160 vai 80 *dou* 4 (sk.). No 16. nodaļā ietvertā stāsta par Konfūciju un viņa diviem mācekļiem Dzihua un Žaņdzi - izriet, ka pirmā mācekļa māte saņēma par dažiem simtiem *dou* 4 labības vairāk, nekā to bija paredzējis Konfūcijss.

Boji un Šucji i - brāļi no dižciltīgā nama Sanu Jiņu (sk.) impērijas laikā. Pēc Džou (sk.) nama uzvaras viņi atteicās lietot uzturā Džou impērijas pārtiku un nomira bada nāvē.

Bojujs - sk. Li

C

Ci || - sk. Dziguns

Ciena pret vecākiem - sk. *vecāku cienīšana*

Cildenais - jēdziena *dzungdzī* aptuven

vens latviskojums. **Lupjui** tekstā vārdko-pa *dzungdzī* ir sastopama arī burtiskā nozīmē - "valdnies".

Cilvēciskums - jēdziena žēļ aptuvena latviskojums.

Cji - valsts Džou (sk.) impērijas sastāvā.

Cjidiao Kajs - Konfūcija māceklis (540. g. p.m.ē.-?) no Lu (sk.) valsts. Viņa otrs priekšvārds bija Dzjaks

Cjidzi - Sanu Jiņu (sk.) impērijas pēdējā imperatora Džou (sk.) tēvo-cis. Nebūdams spējīgs apturēt imperatora patvalu un novērst impērijas bojāeju, izvēlējās kļūt par vergu. Lai to sashiegtu, izlīcīties par apmāto.

Cju - Konfūcija priekšvārds, sk. Kuns

Cju ~ sk. Žaņs Jou

Cjujs Bojujs - izcili gudrs augstmanis no Vēju (sk.) valsts. Uzturēdamies Vēju valstī, Konfūcijss ar viņu bieži tikās. Viņa priekšvārds bija Juans \$t

Č

Čandzjujs |tjfi. - mācīts vīrs no Ču (sk.) valsts, kas vairījies no ierēdņa pienākumiem.

Čeņs Dzicjiņš - Konfūcija māceklis. Viņa priekšvārds bija Kans . Otrie priekšvārdi - Dzicjiņš un Dzikans Daži uzskata viņu par Dzendzi (sk.) skolnieku.

Čeņs Kans - sk. Čeņs Dzicjiņš

Čeņu valsts - valsts Džou (sk.) impērijas sastāvā.

- sk. Gunsji Hua

Čiu - valsts Džou (sk.) impērijas sastāvā.

D

Dao - aksiomātisks Ķīnas filozofijas jēdziens. Šeit: visaptveroša pasaules pozitīvā būtība, kas, kā var secināt no Konfūcija teiktā, ietver arī morāles regulas.

Dasjana - kādas piecsmīt ģimeņu ciema kopienas nosaukums.

De - dao (sk.) saistībā ar cilvēku, ārpus un iekšpus cilvēka esošā pozitīvitāte, morālais imperatīvs.

Debesu dēls - ķīniski *tianzdi* Leģitīmais valsts galva.

Debesu pavēle - ķīniski *tianmin* Liktenis.

Di - tauta, kas Konfūcija laikā dzīvoja uz ziemeljiem no Ķīnas.

Di - īpaša upurēšanas ceremonija imperatora senčiem.

Dinguns - Lu (sk.) valsts valdnieks. Viņa priekšvārds bija Suns

Divas dinastijas - Sja (sk.) un Šanu Jinu (sk.).

"Dokumentu kanons" - sk. "Šudzjin" #11.

Dou 4 - mērvienība beramām vielām. Kāds bija 1 *dou* Konfūcija laikā, precīzi noteikt grūti, bet tuvāk mūsdienām tas bijis apm. 19,35 l.

Dzajs Jujs - sk. Dzajs Vo \$ %

Dzajs Vo - Konfūcija māceklis (522.-458. g. p.m.ē.). Viņa otrs priekšvārds bija Dzivo - saukts arī par Dzaju Juju

Dzajs Vo jautā Konfūcijam, ko darīt, ja cilvēks iekritis akā. Konfūcijs atbild, ka *cildenais* pat šādos apstākļos nedrīkst mesties akā. Spriežot pēc ķīniešu komentāriem, šīs sarunas zemteksts ir: "Tas, kas nav izdevīgi man, arī citiem nav izdevīgi."

Dzans Veņdzuns - Lu (sk.) valsts augstmanis, kas piederēja pie Dzansuņu dzimtas. Viņa priekšvārds bija Čēns Mi.

Dzans Vudžuns - Lu (sk.) valsts augstmanis. Citā vārdā He

"Dzeju kanons" - sk. "Šidzjin"

Dzendzi - Konfūcija mācekļa (505.-436. g. p.m.ē.) pavārds. Viņa uzvārds bija Dzens f, priekšvārds - Šeņs (sk.). Uzskata, ka viņš ir izveidojis grāmatu "Lielā mācība", kas iekļauta Konfūcija kanoniskās literatūras sarakstā.

Dzicījīns - sk. Čēns Dzicījīns

D z i d ž a n s - Konfūcija mācekļa (530. g. p.m.ē.-?) otrs priekšvārds. Viņa uzvārds bija Džuaņsuns un priekšvārds - Ši ft. Cēlies no Čēnu } (sk.) valsts.

Dzifu Dzjinbo - Lu (sk.) valsts administrācijas augstākais pārstāvis. Viņa priekšvārds bija He

Dziguns - Konfūcija mācekļa (520. g. p.m.ē.-?) otrs priekšvārds. Viņa uzvārds bija Duaņmu priekšvārds - Ci

Dzihua - sk. Gunjsi Hua

Dzijou - Konfūcija mācekļa (pirms 506. g. p.m.ē.-?) otrs priekšvārds. Viņa uzvārds bija Jaņs !, priekšvārds - Jaņsf. Cēlies no Vu valsts. Kādu laiku viņš bija Vučenas (sk.) pilsētas galva.

Dzīlu - sk. Jou ti.

Dzisans Bodzi - - Lu (sk.) valsts dižciltīgais (?)

Dzisja - Konfūcija māceklis (507. g. p.m.ē.-?) uzvārdā Bu ar priekšvārdu Šāns . Dzisja bija viņa otrs priekšvārds. Lu valstī (sk.) viņš bija iecelts par Dzjuifu pilsētas galvu un aprīņķa priekšnieku. Uzskata, ka viņš ir izveidojis gala variantus dažām grāmatām, kuru apkopojumu un rediģēšanu saista ar Konfūcija vārdu.

Dzjeni - mācīts vīrs no Ķu (sk.) valsts, kas vairījies no ierēdņa pienākumiem.

Dzī Huāndzi - Lu (sk.) valsts valdnieka Dinguna augstmanis. Sakarā ar viņu *Lujui* grāmatā ir pieminēts vēsturisks gadījums, kad Cji (sk.) valsts, norūpējusies par Lu (sk.) valsts pārliecīgu nostiprināšanos, izdomā viltīgu

gājienu: aizsūta uz Lu skaistas dziedātājas un dejotājas. Dzji Huaņdzi ieteic valdniekam šo dāvanu pieņemt. Aizrāvies ar priekšnesumiem, Lu valdnieks trīs dienas ne ar ko citu nenodarbojas. "Apkopotās runās" lakoviski pateikts: "Trīs dienas nebija pārvaldes! Konfūcijs aizgāja."

Dzji Kandzi - dižciltīgais no Lu - (sk.) valsts. Pārstāvēja vienu no trim ģimenēm, kas reāli kontrolēja Lu valsts varu (sk. *Trīs nami*). Viņa vārda pilnā forma bija Dzisūns Fejs . Kans # bija viņam pēc nāves piešķirtais goda nosaukums.

Dzji kungs - sk. Dzjiši

Dzji Veņdzi (?-568. g. p.m.ē.), dižciltīgais no Lu # (sk.) valsts. Veņdzi (kulturnas skolotājs) bija viņa goda nosaukums, pilnais vārds - Dzisūns Sjinfu

Runājot par viņu, Konfūcijs minēja, ka nevajag domāt pārāk ilgi. Dzji bija pazīstams kā cilvēks, kurš, pārāk ilgi domājot, mēdza nonākt līdz morālam relativismam un pašlabuma meklēšanai.

D z i l u s k . J o u t i .

Dzjinguns Cji (sk.) valsts valdnieks. Viņa priekšvārds bija Čudzju .

Dzisūns - viens no Lu (sk.) valsts dižciltīgo ģimeņu uzvārdiem (sk. Dzjiši *Trīs nami*).

Dzjiši - burtiski: "Dzji kungs". Dižciltīgais no Lu # (sk.) valsts. Viņa pilns uzvārds - Dzisūns

Dzjuifu - pilsēta Lu # (sk.) valstī.

Dzouietis - dzoužen jeb "Dzou cilvēks" - Konfūcija tēvs. Dzou bija Lu (sk.) valsts pilsēta, kurā viņš bieži uzturējies. Konfūcija tēvu sauca Šu Lianhe (?-pirms 549. g. p.m.ē.).

Džans - sk. Dzidžans

Džans - sk. Šēns Džans

Dzenu **valsts** - valsts Dzou (sk.) impērijas sastāvā.

Dži - slavens Konfūcija laika muzikants no Lu (sk.) valsts.

Džou - arī: Dzidžou - pēdējā Šanu Jiņu (sk.) dinastijas valdnieka priekšvārds. Vairāk pazīstams pēc sava pēcnāves vārda Disiņš Viņš bija iemantojis īpaši jaunu slavu. Konfūcijs šādu attieksmi gan pieņem, gan apstrīd.

Džou - impērija un dinastija, kas valdīja Ķīnā 1122.-256. g. p.m.ē. Konfūcijs bija Džou dinastijas laika cilvēks, kura "mazā dzimtene" bija Lu (sk.) valstī. Konfūcijs norāda, ka Džou dinastija bijusi "divu dinastiju pēctece", ar to domājot Sja X (sk.) un Šanu Jiņu (sk.) dinastijas.

Džou Žēns - vēsturnieks, kurš jau Konfūcija laikā tika pieskaitīts senajiem laudīm.

Dzouguns - Džou (sk.) dinastijas pirmā valdnieka Vuvana brālis un līdzgaitnieks, kurš palīdzēja dibināt Džou impēriju. Konfūcijs viņu idealizējis kā valsts pārvaldnieku. Viņa uzvārds bija Dzji (tāds pats kā visiem Džou nama valdniekiem) un priekšvārds - Daņs , citi vārdi - Veņguns un Šuvans

"Džounaņ" un **"Šaonaņ"** - divi dzejoļi no "Dzeju kanona" (sk.).

Džuandzi - šeit: Lu (sk.) valsts augstmanis no Biaņas (sk.) pilsētas. Slavens ar savu drosmi - cīņījies pat ar tīgeri.

Džuaņjuju **valdījums** - ļoti maza valstiņa Lu (sk.) valsts pašā vidū, Austrumu Mena kalna pakājē, Lu valsts pakļautībā.

Džunjou - sk. Jou

Dzunguns - Konfūcija mācekļa (522. g. p.m.ē.-?) otrs priekšvārds. Viņa uzvārds bija Žaņs , priekšvārds - Juns % (sk.). Cēlies no Lu (sk.) valsts.

Džunni ft/b - Konfūcija otrs priekšvārds, sk. KunsCju

F

Fans Či - Konfūcija māceklis (515. g. p.m.ē.-?) no Cji valsts (sk.). Viņa priekšvārdi bija Či un Dziči otrs priekšvārds - Sjujs

Fejas pilsēta - pilsēta Lu valsts teritorijā, kas piederēja Dzjisuņa klanam (sk. *Trīs nami*).

Fenikss neatlido, upe neatnes plānu - pēc Ķīnas mītiem imperators Fu Sji saņēmis Huanie "upes plānu" (*hetu*) no "pūķa-zirga", kas izniris no Dzeltenās upes un kuram uz muguras bija dīvainas zīmes. Feniksa parādīšanās solīja īpašu kultūras uzplaukumu. Konfūcijs ar rūgtumu secina, ka viņam vairs nav cerību sagaidīt kultūrai nozīmīgu laikmetu. (Par *hetu* sk. Mitoloģijas enciklopēdija. Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1994, 2. sēj., 157. lpp.)

Fu - mērvienība beramām vielām, apm. 6,5 *dou* 4 (sk.).

G

GaoJao - imperatora Suņa # (sk.) laika tiesnesis, kurš bija tik godīgs, ka viņa vārds kļuva par godīguma sinonīmu.

Godātais tēvs - ķīniški *fudzi* Sk. Kunfudzi

Guandzjui - viens no "Šidzjin" (sk.) dzejoļiem. Konfūcijs piemin tāda paša nosaukuma mūziku, kuras pavadījumā skandēta šī dzeja.

Gudrais - ķīniešu kultūrai svarīgā sen jēdziena aptuvens latviskojums.

Gunbo Liao - Lu (sk.) valsts iedzīvotājs.

Gunčuo - sk. Mens Gunčuo

Gunje Čans - Konfūcija znots, saukts arī par Dzičanu

Gunsji Hua - cilvēks no Lu (sk.) valsts (pirms 509. g. p.m.ē.-?), saukts arī par Gunsji Či. Viņa otrs priekšvārds bija Dzihua un viņš tika uzskaitīts par upurēšanas rituālu pazinēju.

H

Huanguns - Lu (sk.) valsts valdnieks.

Huaņs Tujs - Sunu (sk.) valsts dižciltīgais Džou (sk.) dinastijas laikā. Pilnā uzvārdā un vārdā Sima Sjantujs . Konfūcija nelabvēlis.

Huejs - sk. Jaņs Ju a ņ s -

I

Ideja - ar lielām šaubām mēs izšķiramies tā tulcot ļoti specifisko ķīniešu pasaules uzskata jēdzienu *ji*. Eiropas valodās to pieņemts tulcot kā "gods", "pienākums", "taisnīgums", taču neviens no šīm interpretācijām pilnībā neatklāj jēdziena saturu, drīzāk to aizklāj. Turpretī vārdam "ideja" ir plašs pielietojums, turklāt, ja nepieciešams, tam var pievienot citus vārdus, kas sekmē saturu konkrētizēšanu vai sašaurināšanu. Piemēram, "goda ideja", "taisnīguma ideja" u. tml. 2. nodajās beigās mēs to atvasinām līdz "ideālam".

Ietapt - ar šo vārdu latviskots ķīniešu filozofijā izplatītais jēdziens , kam nav analoga Rietumu domas tradīcijā. Šīs jēdziens konceptualizēts mūsu rakstā: Понятие *ли* в *Лунь юе II XXIX* научная конференция «Общество и государство в Китае». Москва, 1999. Konfūcijs saista to ar jēdzienu *sakne* (sk.). *Lunjui* tekstā vārds lietots arī tiešā nozīmē: "stāvēt", "stāties amatā".

Izdevīgums - ķīniški . Vārds, kas jau Konfūcija laikā tika apzināts kā svarīgs jēdziens pasaules kārtības izskaidrošanā.

J

Jans Fu - Dzendzi (sk.) māceklis.

Jans Huo - ietekmīgs Lu valsts politiķis, Konfūcija laikabiedrs. Saukts arī par Janu

Jaņs - sk. Dzijou

Jaņs Huejs	- sk. Jaņs Juāns	Jujs	- viens no leģendārajiem imperatoriem, kurus Konfūcijs uzskatīja pārvaldnieka paraugu. Imperators Šuņs (sk.)
Jaņs Jaņs	- sk. Dzijou	Jujs	Juja labā brīvprātīgi atteicās no troņa.
Jaņs Juāns	- Konfūcijs māceklis (521.-490. g. p.m.ē.), saukt arī par Jāņu Hueju un Dzijuānu	Jujs	- mērvienība beramām vielām, apm. <i>dou 4</i> (sk.).
Jaņs Lu	- Konfūcijs mācekļa Jāņa Juāna tēvs.	Juns	- sk. Džunguns
Jao	- viens no leģendārajiem imperatoriem, kurus Konfūcijs uzskatīja pārvaldnieka paraugu. Brīvprātīgi atteicies no troņa par labu Šuņam (sk.).	K	
Ji	- tauta, kas Konfūcijs laikā dzīvoja uz austrumiem no Ķīnas teritorijas.	Kundzi	- Konfūcijs. Var tulkot kā "Skolotājs Kuns", sk. Kuns Cju
Ji Jins	- Šanu Jiņu (sk.) impērijas dibinātāja Tana (sk.) īpaši gudrs padomdevējs. Sākumā strādājis valdnieka virtuvē, taču Tans mācēja novērtēt viņa gudrību un iecēla par savu padomdevēju. Pēc Tana nāves kalpojis vēl četriem imperatoriem.	Kunfudzi	- Konfūcijs uzvārds uzsvērti pieklājīgā formā, burtiski: " <i>godātais tēvs Kuns</i> ", sk. Kuns Cju
"Jidzjin"	. - "Pārmaiņu kanons". Sena zīlēšanas (?) grāmata, kas atstājusi lielu ietekmi uz visu Ķīnas kultūru.	Kuns	- Konfūcijs uzvārds, sk. Kuns Cju
Jiņu impērija	- sk. Šanu Jiņu impērija.	Kuns Cju	- Konfūcijs uzvārds un priekšvārds.
Jou	- Konfūcijs mācekļa (pirms 542.-480. g. p.m.ē.) priekšvārds. Uzvārds - Dzji otrs priekšvārds - Dzīļu saukt arī par Džunu Dzīļu ft Joudzi tū Džunjou ft i un Dzjilu	L	
Joudzi i f ^	- sk. Jou	Labais cilvēks	- ķīniski <i>šanžer</i>
Joudzi	- Konfūcijs māceklis, oficiālā vārdā Ž u o . Tāpat kā pašu Konfūciju, šajā tekstā viņu mēdz saukt par Skolotāju <i>dzi</i> Otrs māceklis, kam arī ir gods saukties par Skolotāju, ir Dzendzis § f - (sk.).	Lunjui	tekstā - viena no ideālā cilvēka pakāpēm. Saskaņā ar komentāriem tas ir cilvēks, kurš tiecas pēc <i>cilvēciskuma</i> (sk.), bet vēl nav to sasniedzis.
Juaņs Si	- Konfūcijs māceklis (ap 515. g. p.m.ē.-?) uzvārdā Juaņs ar priekšvārdu Sjaņs -un otro priekšvārdu Dzisi saukt arī par Džunsjaņu ft	Labs	- ķīniski <i>šaŋ</i> Tulkojumā šis vārds īpašas problēmas nerada, tomēr jāatzīmē, ka ķīniešu un latviešu valodā vārdu semantiskie lauki ne vienmēr sakrīt. Ar vārdu <i>labs</i> apzīmētas īpašības, kas ķīniešu domātāju izpratnē obligāti ietver augstus morāles principus.
Juaņs Žans	- Konfūcijs sens draugs, daosu nemirstības doktrīnas piekritējs.	Lao	- Konfūcijs mācekļa pavārds (?). Viņa uzvārds bija Cjiņs otrs priekšvārds - Dzikajs . Vēl viens otrs priekšvārds viņam bija tāds pats kā citam Konfūcijs skolniekiem - Dzidžans ^ Jjt
Jujs f - sk.	DzajsVo	Lao Pens	- Šanu Jiņu %Jft (sk.) dinastijas laika cilvēks, kas kļuva slavens ar savu gudrību.
		Li	- Konfūcijs dēls, saukt arī par Bojuju (sk.).
		Linguns	- Vēju (sk.) valsts valdnieks.

Liņ Fans - Konfūcija māceklis no Lu (sk.) valsts. Viņa otrs priekšvārds bija Dzicju

Liusja Huejs - burtiski: "Huejs no Liusja". Lu (sk.) valsts ierēdnis, Liusja apgabala pārvaldnieks. Viņa priekšvārds bija Džaņs Huo otrs priekšvārds - Cjiņs Pēc nāves viņam tika piešķirts goda nosaukums Huejs

Lu - valsts Džou (sk.) impērijas sastāvā.

M

Mazais cilvēks - kīniski *sjao žen* Cildenā (sk.) pretmets; galvenā atšķirība - savīgums.

Mens Džuandzi - dižciltīgais no Lu (sk.) valsts. Viņam bija arī priekšvārds Su Uzskatīts par izcili gudru cilvēku.

Mens Gunčuo - Lu (sk.) valsts augstmanis.

Mens Jidzi - Lu (sk.) valsts dižciltīgais. Pārstāvēja vienu no trim ģimenēm, kas reāli kontrolēja Lu valsts varu (sk. *Tīs nami*). Viņa priekšvārda pilnā forma bija Džunsuņs Hedzji uzvārda pilnā forma - Mensuņs saīsinātā - Mens jeb Jidzi Hobija viņam pēc nāves piešķirtais goda nosaukums. Viņu dēvēja arī par Menši (sk.).

Mensuņs - sk. Mens Jidzi

Mens Vubo - Mena Jidzi (sk.) dēls, saukts arī par Džunsuņu Dzji *mm.*

Menši - šeit: burt. "Mena kungs". Menu dzimtas vecākais un Lu (sk.) valsts dižciltīgais. Sk. Mens Jidzi

Mians, - nerēdzīgā mūzikas skolotāja īpašvārds.

N

Naņdzi - dižciltīga dāma no Sunu valsts, kurai bija slikta reputācija.

NinsVudzi Vēju valsts augstmanis. Vudzi ("kara skolotājs") bija viņa pēcnāves tituls. Viņa īstais vārds bija Jujs . Stāstot par to, ka viņš "mācēja būt muļķis", Konfūcijs viņu augstu novērtē kā cilvēku, kurš ne tikai varēja lepoties ar savām ārējām zināšanām, bet mācēja izmantot arī iekšējās zināšanas, kas vienkārša cilvēka acīs līdzinās muļķibai.

P

Patiessums - tā mēs tulkojam visai problemātisko vārdu *sjin*

R

Rituāls - kīniski Viena no svarīgākajām kategorijām Konfūcija mācībā.

S

Sakne - kīniski *beŋ* Būtiska kīniešu filozofijas kategorija, saistīta ar kategoriju *ietapt* (sk.). Konfūcijs to skaidri definē šādā frāzē: "Kad sakne ietop, dao dzemdē".

Še - stīgu instruments ar 25 līdz 50 stīgām.

Sima Niu - Konfūcija māceklis, saukts arī par Li . Viņa vecākajam brālim Sjantujam (sk. HuaņsTujs bija slikta slava, un Sima Niu asi pārdzīvoja šo negodu. Tas atspoguļots arī "Apkopotu runu" tekstā.

Sja - impērija un dinastija, kas pēc tradicionālās hronoloģijas valdīja Ķīnā no 2207. līdz 1766. g. p.m.ē.

Sjaņs - Konfūcija māceklis, saukts arī par Juaņu Sjaņu un Juaņu Si

Skolotājs - saskaņā ar kīniešu komentētāju tradīciju *Luņjui* tekstā šādi jātulklo polisemantiskais vārds *dzi*

Sunu valsts - Džou (sk.) dinastijas laika valsts.

Šans - sk. Dzisja

Šanu Jiņu impērija un dinastija - pēc tradicionālās hronoloģijas valdīja Ķīnā no 1766. līdz 1122. g. p.m.ē.

Šao - mūzika, ko piedēvē leģendārajam valdniekam Šunam (sk.), kuru Konfūcijs ļoti augstu vērtējis.

Šeguns - Ču (sk.) valsts augstmanis, Še apriņķa priekšnieks (mūsdienās Henājas province). Viņa uzvārds bija Šenšs, priekšvārds - Džulians otrs priekšvārds - D i g a o .

Šenšs - Konfūcija mācekļa Dzendzi (sk.) priekšvārds.

Šenšs Džans - Konfūcija māceklis. Viņa otrs priekšvārds bija Dzidžou

Ši sk. Dzidžans

"Šidzjin" - senās folkloras krājums, ko redīgējis Konfūcijs. Viņš arī saīsinājis tekstu līdz (pašreizējam) 301 dzejoļa apjomam. Nosaukums jātulko kā "Dzeju kanons". Tā kā tajā apkopotie teksti sākotnēji bija tautasdziesmas, bieži tulkots kā "Dziesmu grāmata".

Šis - šeit: āzī "Neizsakāmo" Konfūcijs nosauc par šo. **Šis** atklājas klusēšanā, kas Konfūcijam ir pilnīgāka par valodu, ko var ietvert vārdos. Viņš bažīgi sev vaicā, vai piederot pie cilvēkiem, kas prot "klusējot zināt šo". "Zināt šo", "mīlēt šo", "priecāties par šo" Konfūcijam ir līdzvērtīgi veidi, kā piekļūt vārdos neizsakāmajam.

"Šudzjin" - burtiski: "Grāmatu kanons" jeb "Dokumentu kanons". Cits nosaukums - "Šanšu" ("Augstākā grāmata"). Senu dokumentu krājums, kura redīgēšana tradicionāli tiek piedēvēta Konfūcijam.

Šuns - viens no leģendārajiem imperatoriem, kuru Konfūcijs uzskatīja par paraugvaldnieku. Pēc tradicionālās hronoloģijas valdījis no 2255. līdz 2206. g. p.m.ē. Brīvprātīgi atteicies no troņa par labu Jujam H (sk.).

Taisnīgums - sk. Taisns.

Taisns - dži [īpašba, kuru Konfūcijs vērtēja ļoti augstu. Tā saistīta ar prasmi rīkoties saskaņā ar dao. Kad latviešu valodas loģika prasīja lietvārdu, tulkojām kā *taisnīgums* vai *taisnums*.

Taisnums - sk. Taisns.

Tajs Bo - Džou cilts valdnieka vecākais dēls. Uzzinot par tēva gribu nodot varu jaunākajam brālim, viņš kopā ar vidējo brāli labprātīgi atstāja valsti, lai neutraucētu izpildīt šo nodomu. Konfūcijam viņš bija pareizā cilvēka paraugs.

Tans - arī ČensTans Nodibinājis Šanu Jiņu (sk.) impēriju. Konfūcijs slavēja viņa pārvaldīšanas talantu.

Trīs dinastijas - Sja (sk.), Šanu Jiņu (sk.) un Džou (sk.). Divas pirmās dinastijas un trešās dinastijas sākumu Konfūcijs uzskatīja par parauglaikmetu.

Trīs nami - šeit: trīs Lu (sk.) valsts dižciltīgo ģimenes - Dzisuni (sk.), Mensuņi (sk.) un Šusuņi

Uzticība- ķīniešu filozofijas jēdziena *džun* aptuvens latviskojums.

Vecāki bēdājas tik tad, kad viņš [bērns]

slims - šī frāze jāsaprot tā, ka, paužot cieņu pret vecākiem, cilvēkam jārūpējas par savu veselību, lai nesagādātu vecākiem ciešanas.

Vecāku cienīšana jeb cieņa pret vecākiem (sk.) - ar šīm vārdkopām apzīmēts viens no fundamentālajiem ķīniešu domas jēdzieniem - *sjao*, kam latviešu valodā nav tieša analoga.

Veidzi - Šanu Jiņu dinastijas (sk.) pēdējā imperatora brālis, kas bija spiests atstāt valsti.

Veišens Gao - cilvēks no Lu (sk.)

valsts, bieži saukts par *taisno*. Konfūcijs apstrīd šo viedokli. Viņš apgalvo, ka Veišens Gao situācijā ar etiķi ļāvis valju personiskajām simpatijām pret cilvēku, kurš viņam palūdza aizdot etiķi. Aizrunājot šim cilvēkam etiķi pie kaimiņa, Veišens Gao radīja protežēšanas precedentu.

Veišens Mu - spriežot pēc *Luņjui* teksta, tālaika gudrais, daudz vecāks par Konfūciju.

Vēju valsts - valsts Džou (sk.) im-pērijas sastāvā.

Vēsturnieks Jujs - Vēju (sk.) valsts augstmanis. Viņa priekšvārds bija Ši Jouik otrs priekšvārds - Dzijujs

Vidusceļa pastāvība - *džunjun*

Konfūcijs mācības jēdziens, kas pieļauj atšķirīgus traktējumus. Šeit tas varētu nozīmēt pastāvīgu prasmi izvairīties no galējībām.

Visapdāvinātākais - šo latviešu vārdu mēs piedāvājam kīniešu vārda *sjan* Iz-tulkosanai.

Vu ^ - mūzika, ko ieviesa imperators

Vuvans . Konfūcijs uzskatīja, ka tā nevar būt tikpat morāla, cik ar legendārā imperatora Suņa vārdu saistītā šao mūzika.

Vučena - pilsēta Lu (sk.) valstī (tagadējā Šanđunas pussalā).

Ž

Žaņdzi - sk. Žaņs Jou

Žaņs Cju - sk. Žaņs Jou

Žaņs Jou - Konfūcijs māceklis (pirms 522.-489. g. p.m.ē.) no Lu sk.) valsts uzvārdā Žaņs ar priekšvārdu Cju Viņa otrs priekšvārds bija Dzijou jeb vienkārši Jou , saukts arī par Žaņdzi

Žaņs Juns - sk. Džunguns

Iu - burtiski: "ierēdņu", "biklo" vai "maigo [metožu]" mācība, ko attīstīja arī Konfūcijs. Ārpus Kīnas to neprecīzi sauc par "konfūcismu".

Zu Bejs - ierēdnis no Lu (sk.) valsts. Viņš bija pastrādājis noziegumu, tādēļ Konfūcijs negribēja viņu redzēt savās mājās.

Pamatliteratūra

- [*SishuXinjie*] (Četras grāmatas ar jaunajiem skaidrojumiem). Red. [WangTianhen]. [Tainan]: [Daxia Chubanshe], 1992.
- [*Lun Yu*] :The Analects of Confucius. Tulk. [Bao Shixiang] (mūsdienu kīniešu valodā), [LaoAn] (angļu valodā), [Jinan]: [Shandong Youyishushe], 1992.
- [*KonxueZhishi Cidian*] (Konfūcija mācības zināšanu vārdnīca). Red. 4 [DongNaiqian]. tt [Beijing]: [ZhongguoGuojiguangbo Chubanshe], 1990.
- Беседы и суждения Конфуция. Санкт-Петербург: «Кристалл», 1999.

孔子
论语

史莲娜 翻译

亚历山布色 插图

丽加普里娜 电脑设计

伊丽莎白·伊扩·拉脱维亚语 校正

Konfucijs
Apkopotas runas
Lunjui

No senkīniešu valodas tulkojusi Jeļena Staburova

Mākslinieks Aleksandrs Busse
Datorsalikums: Līga Purina
Latviešu valodas korektore Iveta Boiko